

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt
Fél évre 4 „
Negyedévre 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

Felekezet és pártállás. Irta: Dr. Ullmann Sándor. — A zsidóság kormánypártisága. Irta: Sebestyén Károly. — Zsidó bibliai egyeslet Budapesten. Irta: Szabolcsi Miksa. — A hatvanéves Tenczer Pál. — Kossuth Ferencznek... — Istentisztelet utcán és udvaron. — A pesti hitközség közgyűlése. — A héber nevek használatáról. Irta: Pollak Kaim. — Talmudból és mitrásból. — A zsidó iskola egyik főfeladatáról. Irta: Szilágyi Albert. — A zsidók története Liptó-Szt.-Miklóson. Irta: Herzog Emil. — A hercegnő. Történet. Irta: Kompert Lipót. — Hírek. — Közgazdaság. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1895. április 21.) 5655. Niszan-hó 27-ike. A Szefera 12-ik napja. Hétfő 28-ika. Kedd 29-ike. Szerda 30-ika. Ros-chódes első napja. Csütörtök Ijar-hó 1-je. Rós-chódes második napja. Péntek 2-ika. Szombat 3-ika. A Szefera 18-ik napja. Hetiszidra: Szazvia és Meczóra. (Mózes III. könyvének 12., 13., 14. és 15. fejezetei.) Haftara: »V'arbaa anasim haju meczoraim petach hasaar. .« (Királyok II. könyve 7. fejezete 3. versétől a fejezet végeig.)

Felekezet és pártállás.

»Az ország egyik legtekintélyesebb rabbija« — mint az »Egyetértés« szerkesztősége »dr. R. M.« urat bemutatja — az »Egyetértés« szerdai számában »Kossuth Ferencz és a tapolczai zsidóság« című cikkében vizsgálat alá veszi azon »belső okokat«, melyeknek Kossuth Ferencz megválasztása Tapolczán »külső nyilvánulásaként jelentkezik«.

Ha cikkíró ur ezen fejtegetése keretén belül marad vala, mi őt az okok kutatásában nem zavartuk volna, habár lépten-nyomon elárulja, hogy a helyzetet Tapolczán nem is ismeri; mert ha Kossuth Ferencz megválasztását Tapolczán csakugyan a zsidóknak köszöni, s ha mi tapolczai hitrokonainkról politikai elvtagadást feltételezni nem akarunk, a mint nem is akarhatunk: akkor e jelenségnek csak az az egy »belső oka« lehet, hogy a tapolczai zsidó választók, politikai hitvallásukat tekintve, nagyjából szélőbaloldaliak és hogy — a mi természetes — politikai meggyőződésüket és elvhűségüket még a kormány egy tagjával, Vörös László államtitkárral szemben sem tagadták meg, hanem azon párt jelöltjére szavaztak, a melyhez tartoznak. Ezzel csak kötelességüket teljesítették és ezért őket semmiféle dicséret nem illeti, mert a ki ezért megdicséri a tapolczaiakat, az ellenük a leg-

nagyobb sértést követi el: politikai köpenyforgatásra és elvtagadásra tartván őket képeseknek. Sem a tapolczai zsidó választók, sem tudós rabbijuk, nem fognak cikkíró urnak köszönettel adózni, a miért politikai magatartásuknak más, mint a tiszta politikai meggyőződésben gyökeredző indokokat imputálni méltóztatott. De ezt végezzék el a tapolczaiak, »az ország egyik legtekintélyesebb rabbijával«; minket nem ez késztet a felszólalásra.

Felszólalunk azért, mert tiltakozni kívánunk cikkíró urnak azon, az egész zsidóságot mélyen sértő, politikailag frivol fenyegetése ellen, melynek világos értelme röviden az: hogy ha a kormánynak nem sikerül a recepcziót a főrendiházban keresztülvinni, akkor a magyar zsidóság a függetlenségi tábor szolgálatába áll!

Tiltakozni kívánunk azon valótlan és a politikai helyzet nem ismerését eláruló támadások ellen, melyeket dr. R. M. mintegy az egész zsidóság nevében cikkében lépten-nyomon a kormány ellen intéz.

S tiltakozni kívánunk végre azon épp oly valótlan, mint méltatlan vád ellen, mintha a kormány a recepczionális javaslatot másodrangúnak tekintette volna, vagy tekintené, melynek sikeres keresztülviteleért kevesebbet tett, mint a többi egyházpolitikai javaslatokért, mitsem törődve a felekezet érzékenységevel, a felekezeten — állítólag — elkövetett sérelmekkel.

Ki bizta meg dr. R. M. urat, »az ország egyik legtekintélyesebb rabbiját,« hogy ily képzelenségekkel kompromittálja a magyar zsidóságot? Ha mindezeket saját neve alatt látja jó-nak világgá bocsátani, az ellen kifogást tenni nem lehet, az az ő egyéni izlésétől függ; de ha a dr. R. M. ur egyéni nézetei, mint »az ország egyik legtekintélyesebb rabbijának« nyilatkozatai kerülnek az olvasóközönség elé, akkor, nehogy a cikknek nagyobb jelentőség tulajdonitassék, mint a mennyit az benső értékénél fogva megérdemel, ki kell emelnünk, hogy dr. R. M. ur — kinek ismert szerénysége bizonyára lehangosabban tiltakozik »az ország egyik legtekintélyesebb rabbijának« jelzője ellen — *semmikép sem szólhat a magyar zsidóság nevében*, mert erre sem megbízatása nincs, sem pedig az általa betöltött papi állásból megbízást nem merithet. Hierarchikus szervezet hiányában egyik zsidó papi állás olyan tekintélyes, mint a másik; kisebb vagy nagyobb tekintélyre zsidó pap csak saját egyéniségének kisebb vagy nagyobb sulya által tehet szert. Papjaink függetlenek; Findenik, pozsonyi jezsuitát, az egyházpolitika elleni izgatásai miatt, rendfőnöke erélyesen rendreutasíthatta; a szeniczi rabbit Malaczkán tartott tapintatlan halottas beszédjeért és dr. R. M. urat az ő igaztalan vádjaiért és a felekezetet kompromittáló fenyegetéseire nem vonhatja senki felelősségre, legfőlebb a közvélemény.

A magyar zsidóság — és ebben nem tartok desaveu-tól — az ő politikai meggyőződését soha semmiért, még felekezeti előnyökért sem bocsátotta áruba. A mint nem szegődött a kormánypárthoz azért, mert ez a recepczionális javaslatot egyházpolitikai programjába felvette, úgy nem fog elpártolni tőle az esetben sem, ha a kormánypárton kívül lévő faktorok nehézségeket és akadályokat gördítenek a recepczió gyors keresztülvitele elé.

A magyar zsidóság elismeréssel adózik mind-azok irányában, kik egyrészt a zsidó felekezet közjogi elismertetését programjukba felvették és kik e program keresztülviteléhez egész politikai reputációjukat kötötték, valamint azok irányában is, kik annak keresztülvitelében önzetlenül segédkeztek.

A magyar zsidóság soha sem kicsinyelte azon nehézségeket, melyekkel a zsidó recepczió sikeres keresztülvitelének meg kellend küzdenie és a szabadelvű elemeknek az utóbbi két év alatt a liberális

egyházpolitikai programmért megvívott küzdelmeit — kézzelfogható bizonyítékok nélkül — soha sem fogja a kormány és a vezető körök őszinteségének galád gyanúsításával meghálálni, hanem bizalommal viseltetik a kormány iránt, mely a recepcziót nemcsak el nem ejtette, hanem annak sikeres keresztülvitele érdekében újból felvéve a harcot, újabb üzenetet vált a törvényhozás másik faktorával.

A magyar zsidóság végül mint olyan, semmiféle politikai párthoz nem tartozik, épp oly kevésbé, mint hazánk többi vallásfelekezetei; zsidóvallásu polgártársaink pedig pártállásuk megválasztásánál nem a felekezeti szempont, hanem politikai meggyőződésük által vezéreltetik magukat és soha sem fogják azokat követni, kik, mint dr. R. M. ur, a felekezeti érzékenykedés fölkelése által akár az egyik, akár egy másik politikai pártnak propagandát csinálni törek-szenek.

Dr. R. M. miben sem különbözik — s ezt talán nem veszi sértésnek? — gróf Zichy Nándor-tól és gróf Esterházy Miklós Mórtól, a katolikus néppárt vezetőitől, mert az ő politikai program-jában is, miként a katolikus néppárt program-jában, egyedül a *felekezeti szempont* a domináló, ott a katolikus, itt a zsidó.

S miként Gyárfás Jenő »Pax«-képében a tavaszi műtárlaton, az államhatalom kicsavarja a fanatikus pap kezéből a fegyvert, melyet ez a szabadelvű-ség és a felvilágosodás szelleme ellen szegez, épp úgy ki fogja csavarni az egészséges közvélemény ereje azoknak kezéből is a fegyvert, a kik a felekezeti vakbuzgóság mérgébe mártott nyilakkal igyekeznek a politikai elvhűség és politikai meggyőződés tiszta szellemét megmételyezni.

Dr. Ullmann Sándor.

A zsidóság kormánypártisága.

Az »Egyetértés« f. é. 104. számában az ország »együk legtekintélyesebb rabbija«, aki azonban tapasztalásra még igen fiatal s nyilatkozatait nincs ideje, hogy megfontolja, azzal a föltevessel blamálna a zsidóságot, hogy már mi ezentúl a függetlenségi táborba állunk, mert a kormány kétszer is kitett bennünket a legszégényletesebb kudarcznak.

Erre a Budapesten megjelenő »Pápai Magyar Ujság« a tőle megszokott éktelen dühvel ront neki a szegény zsidó papnak, rágalmazónak is elmondván egyebek közt a maga nagy virtu-

sával azt, aki egyébre sem szolgált rá, mint egy csöndes, jóakaró rendreutasításra. Egyben hajlandó a zsidóságnak hálátlanságot is szupponálni, ha dr. R. M. úr állításai igazak volnának.

Az egész eseményt nem tartjuk valami szörnyen fontosnak, magát a tapolczai választást sem. De örömmel köszöntjük egy okból: alkalmat ad rá, hogy végre egyszer a zsidóság organuma is határozottan, férfiasan nyilatkozhassék felekezetünk *pártállásáról*.

Mert hagyományyá lőn idők folyása alatt, hogy a zsidóság, mint kompakt és megbonthatatlan egység, a kormány oldalán álljon. S meg van ennek a maga történeti oka is Magyarország alkotmányos életének fejlődésében. Valóban hálátlan és esztelen dolog is lett volna, ha a kiegyezést követő korszakban a magyarországi izraeliták nem Deák pártját támogatják, holott a tiszta szabadelvűséget e táborban egy Deák, egy Andrássy és főként a nagy Eötvös képviselték. A balközéphez nem csatlakozhatott, mert sokkal nagyobb szüksége volt a nyugalomra, melyben az emancipáció áldásait élvezze, hogysem e párt forrongó, tátongó életébe belevehette volna magát. A függetlenségi pártnak pedig akkor csak néhány jelentéktelen és viharos multú hive ült a parlamentben.

A fúzió után pedig csak természetes volt, hogy a *szabadelvű* párthoz csatlakozott. Hiszen a szabadelvűség volt éltető eleme, föllendítője, új életre ébresztője évszázadok keserves gyötrelmei után.

Ki várta volna, hogy majd Sennyei konzervatív politikája fogja megnyerni a zsidókat, mikor e politika hiveinek arisztokratikus dölyfe, klerikális színezete már eleve elidegeníté őket? Vagy tán a függetlenségi párt vonzotta volna őket, melynek kebelében Irányi és Verhovay, Helfy és Szalay Károly, Hermann Ottó és Ónody Géza békén megfértek?

Hazug rágalom az, hogy a zsidóság ahhoz a párthoz csatlakozott, mely neki legtöbb biztonságot nyújtott, érdekeit leghathatósabban megvédelmezte! Igenis, annak a pártnak volt hive, melyben saját, történeti hagyományokon nevelt, nehéz inségben, százados viharokban megtisztult liberális fölfogását legtisztábban látta érvényesülni.

És a liberálizmus, a legnemesebb értelemben vett szabadelvűség, vezetője a zsidóságnak ma is! A néppárttal való kaczerkodás, a bigottéria, az antiszemita izú korcsmai beszédek idegenítették el ma is!

Ha volt olyan zsidó, — és volt, van is! — kiben a függetlenség eszméje él, hát az akkor követni fogja meggyőződését; s joggal és büszkeséggel teheti, mert véleménye szabadságát biztosítja a saját intelligenciája és megtámadhatja, de meg nem dönti senki, soha sem!

Voltak nekünk függetlenségi párti képviselő-jelöltjeink, voltak függetlenségi választóink, kik nehezebb körülmények közt is merész büszkeséggel vallottak színt; őket egy mocskoló ujság vagy egy ügyetlen nyilatkozat elrémiteni nem fogja sohasem!

Ki merne elvtelenséget vagy hálátlanságot szemére lobbantani a zsidónak, aki a függetlenségi párt liberális elemeivel tart? Ki merné megtámadni azt a zsidót, kit Kossuthnak, a 19. század legnagyobb alakjának elvei lelkesítenek, s ki hagyományainak hiveivel tart? Csak az elvakult, korlátolt pártszempont.

Ma a zsidóság állása más, mint egy évtized előtt volt! Akkor Somogyban a »negyvennyolczas és antiszemita párt« javára izgattak késekkel és gyujtogatásokkal; ma azonban van egy függetlenségi párt, melynek liberálizmusáról tisztességes, kipróbált jellemű férfiak neve, adott szava kezekedik.

Már pedig a zsidónak legfőbb eszménye a politikában a tiszta szabadelvűség, mely nem tűr megalkuvást, módosítást, elmagyarázást. Ez a vezérő gondolat, ez az irányadó, ez a csillag, melynek fényessége új országba fog elvezetni bennünket.

Hogy aztán valaki a kormány pártján keresi-e vajj' ezt a tünde ragyogványt, vagy a függetlenségi párton, az irrelevans e kérdésben. Hogy valaki üdvösnek tartja-e a kiegyezést vagy nem, úgy gondolom, az már nem tartozik ide.

De ostoba és szolgálélek az, aki kétségbe vonja a zsidóknak ama kétségtelen és szent jogát, hogy *a szabadelvűség első fontosságu kérdését mindig szemök előtt tartván*, maguk választhassák meg a pártot, melyhez tartozni akarnak.

A receptció kérdésének megoldása a magyar zsidóságot nem alterálja pártállásában. A miatt ugyan egy zsidó választó sem fog jobbról balra térni. Szíves készséggel ösmerjük el a kormánynak áldozatra kész voltát, melylyel érdekünkben már harmadszor ment csatába; nem osztunk az »ország egyik legtekintélyesebb rabbijának« azon nézetében, hogy »a kormány lanyhasága, indolenciája folytán sérelem sérelem után, gyalázat gyalázat után éri a magyar zsidóságot«, mindent megértünk, mindent meg is bocsátunk, még hálások is vagyunk.

Hanem azért engedjék meg nekünk, hogy ahhoz a párthoz tartozzunk, melyhez meggyőződésünk köt. És biztosítunk róla mindenkit, a kiket érdekel, hogy szabad és független meggyőződésünk nem fog elvezetni sem Zelenyak Jánoshoz, sem Polónyi Gézához.

A többit azonban fönn tartjuk magunknak.

Sebestyén Károly.

Zsidó bibliai egyesület Budapesten.

Mi a zsidóság legnagyobb kincse és mi tette megjelenését örök időkre kiható, világtörténelmi eseményné? Még tudjuk, hogy *mi*, bárha — fájdalom! — mind kevesebbé válik azoknak a száma, kik e kincset magát ismerik. Az *Írás népe* vagyunk. Azoknak utódai, kik a szent Tant adták az emberiségnek, melyen a világ erkölce épült föl és a soha senki által utól nem ért, istentől ihletett, dicső, örökéletű próféták mindnyájan Izraelnek voltak gyermekei. A mi koronánk, paizsunk, fegyverünk, a mi *elemünk*: a mi nagy könyvünk, a szent könyv, az örök könyv, a biblia. »Ha elhanyagoljátok — így szólt egy vértanuvá lett tanaita barátaihoz —, azt teszitek, mit a balga halak a mesében. Hogy jobban érezzék magukat, ott hagyták a *vízet*, melyen kívül pedig nincs számukra lét.«

Való igaz, hálás szívvél ismerjük el, hogy az utolsó időben odatörekednek hitközségeink, vezéreink és jobbjaink, hogy a szentírás eredeti szövegére, azt, melyen Szinai hegyén adatott a tan és melyen a próféták a nagy és örök igazságokat hirdették — mert abban *kiválasztott nép* vagyunk ma is, hogy a szent és hamisítatlan, eredeti szövegnek mi vagyunk egyedüli őrzői — több gondot fordítsanak az oly szűkre szorított hit-tani órákban. És felekezeti iskoláinkban, melyek egy-szersmind a magyarságnak és hazafiságnak is igazi oltárai, odaadással és szeretettel oktatják tanítóik a szent szöveget. — Való igaz az is, hálás szívvél ismerjük el, hogy mind újabb iskolák (héber tanfolyamok és Talmud-tóra-intézetek) támadnak a héber tudás ápolására és terjesztésére; de nincs intézetünk, helyünk, hova a felnőtt és immár — hála a jóságos égnek! — gondolkodásában és nyelvében magyarrá vált zsidó eljárhatna, ha szent tisztaságában és eredetiségében akarja megismerni Izrael nagy kincsét, az írások írását.

Tartanak bibliai előadásokat felnőtt zsidók számára két helyen is Budapesten, de az előadások nyelve, módja, formája még mindig az 50 év előtti zsidóknak van szánva és a megmagyarosodott, modern zsidót inkább elijeszti, mint vonzanak. A fiatalabbak abszolút meg nem értik, és az előadó »fordítása« éppoly titok marad előtte, mint maga a szöveg.

Hogy mily sürgősnek felel meg vallásunk szempontjából egy olyan intézmény, mely a teljesen magyarrá vált modern zsidónak is lehetővé teszi, hogy a szent szöveg egyes részeit megértse, saját nyelvén és modern formában hallja azok magyarozatát, megismerje vallása tiszta forrásait, magasztos tanait és szabványait — ezt csak az tudja fölfogni, ki azt is tudja, mit jelent a zsidó vallásra nézve a *tudás*. A próféta e felkiáltását: »kettős gonoszságot cselekedett az én népem; engemet (Istent) elhagytak és törámat meg nem őrizték«, a talmud úgy fogja föl, mintha Isten ezt mondatná prófétája által: »vajha csak azt tettétek volna, hogy engemet elhagytatok, de ti ennél rosszabbat cselekedtetek: *nem őriztétek*

meg az én törámat«. Dicső tanítóink ezzel azt akarják mondani, hogy a *tudatlanság* nagyobb baj a vallásra nézve, mint a *hitetlenség*. A tudás meghozhatja a hitet, pusztán a hit soh'sem hozhatja meg a tudást. Aki *tud*, az még hitetlenségében is hívő, hisz zsidó fölfogás szerint a tudás maga hit. Nem félttem én vallásomat — kiált föl egy középkori zsidó philosophus — míg a hivek ősmerek, de veszélyeztetni a tudatlanság. A tóra tanulmányozására ezért fektettek oly roppantul nagy súlyt elő-deink és a tanulmányozás elhanyagolásától ezért féltek oly végtelenül nagyon.

Akik vallásunkat szeretjük, terjesztjük ezért első sorban tudását, ismertessük meg hamisítatlan, tiszta forrását. A *mi* vallásunkat soha jobban nem biztosíthatjuk, mintha *megismertettük*.

Ilyen gondolatok vezették rá dr. *Grauer Vilmost*, az éppoly ritka vallásos lelkületű, mint nemes gondolkodású fiatal fővárosi ügyvédet arra az elhatározására, hogy az *egyletet*, melyet *elhunyt édesatyja emlékének megörökítésére* alapít, első sorban arra a célra szánja, hogy *a szentírás ismeretét terjeszsze a felnőttek közt, a tudást ápolja és iránta a szeretetet fölköltse*.

Az egyület az édesapa iránt való szent kegyelet szülte és szolgálni fogja a kegyeletet az anya iránt: mindnyájunk anyja, szent, ősi hitünk iránt. Szolgálni fogja a *jótekonyságot*, táplálni az *istentiszteletet* és az elhunyt szülők iránt való *pietást*.

Már említettük, hogy dr. *Grauer* a szobát, melyben édesatyja, bold. *Grauer Miksa*, a pár hét előtt elhunyt, ismert székesfővárosi nagyiparos, a munka e valódi bajnoka, lelkét kilehelte, *templommá* változtatta; hogy azt gyönyörű tóratekeressel (azóta még egyet szerzett hozzá), pompás frigylárával és arannyal gazdagon diszített bársonyfüggönnyel ellátta. Nővérei, névleg: *Szabó Józsefné, Pálmai Károlyné, dr. Salgó Józsefné* és id. dr. *Glass Izorné* az imaház többi felszerelését szerezték be, azt keresve csak ez alkalomból, mi diszes és mi drága. A fiu azonban nem elégedett meg ezzel, a tekintélyes összeget sem tartotta elegendőnek, melyet édesanyjával és nővéreivel együtt az elhunyt emlékének tiszteltetére jótekonny és közhasznú célokra juttatott, — hanem elhatározta, hogy édesatyja nevét viselő együletet alapít a következő programmal:

A »*Grauer Miksa bibliai egyesület*« feladatai:

1. *A szentírás ismeretének felnőtt izraeliták közt való terjesztése.*

E célból az egyesület a dr. *Grauer Vilmos* által fenn-tartandó templomi helyiségben *hetenkint legalább két előadást tartat a szentírásból*, melyben a fölolvasó a héber szöveget fordítja, tanítja és magyarozza. A fordítás, tanítás és magyarozat *csak magyar nyelven* történhetik.

Az előadások *szabadok*, a hallgatók mindennemű díjak fizetésétől fölmentvők. A szorgalmas hallgatókat az egyesület bibliákkal ajándékozza meg.

Az előadásokat esteli istentisztelet előzi meg és a »Kadis d'rabanan« ima zárja be.

2. Az egylet imaházában minden reggel és este istentiszteletet tartanak.

Az egylet főnnállását alapítója, dr. Grauer Vilmos, biztosítja egy megfelelő alapítvány által, de lehetnek az egyletnek fizető tagjai is (a rendes tagok fizetése évi 2 frt 40 krban állapítottatott meg).

A fizető tagok szüleiről, azok halálának évfordulóján, külön imában emlékszik meg az egylet kántora. A főünnepeken a tagok ingyenes ülőhelyekre tartanak igényt az egylet zsinagógájában.

3. *Grauer Miksa* halálának évfordulóján az egylet dr. Grauer Vilmos alapítványa kamataiból két érdemes szegény családnak 100—100 frtnyi segélyt juttat. E családok egyike mindig csak keresztény lehet, kit a Józsefvárosi egylet ajánl segélyezésre.

Jámbor és szegény látogatókat az egylet időről-időre, anyagi viszonyaihoz képest, támogatni fog.

*

Az Eg áldása a szép és Istennek tetsző munkán. Sok ilyet a magyar Izraelnek.

Szabolcsi Miksa.

A hatvan éves Tenczer Pál.

A hirre, melyet itt közre adunk, sokan teszik meg, mélyen sajnálkozva, a megjegyzést, melyet mi is megtettünk, midőn *utólag* megtudtuk, hogy t. i.: *be kár, hogy előre nem tudtuk.* Ha előre jut köztudomásra, nagy és szívélyes ovációkról írának ma tudósítást, melyben a székes főváros és annak legjobb körei egy épp oly önzellen, mint érdemes, nagy belolyásu, de befolyását mindig csak a közjó érdekében fölhasználó férfiut részesítettek. Csakhogy *Tenczer Pál* mindezt ki akarta kerülni, azért senkinek sem árulta el előre, hogy f. hó 11-ike az ő *hatvanadik* születésnapja. Csak egy ember járt tul ebben az esetben *Tenczer Pál* eszén, egyik legigazabb tisztelője, ki családja útján értesülvén a legszűkebb körben megült születésnapról, kikutatta, hogy az 1835. évben április 11-ike niszán hó 21-ikére esett, a mely ebben az esztendőben április elsejével találkozott. A buzgó tisztelő ennek roppant megörült és élt is az így nyert jogczimmal, amennyiben a szeretett és tisztelt férfinak, ennek nem csekély meglepetésére, április 15-ikén pompás virágküldeménynyel kedveskedett, hosszú levél kíséretében, melyből adjuk a következő részletet:

Az én naptáram szerint ön csak ma — sevit sel peszach napján — ünnepli hatvanadik születés napját. Azért csak ma üdvözlöm önt a szép fordulóhoz: őszinte, igaz szívvvel, mint a hogy azt üdvözljük, kit nemcsak tisztelve tisztelünk, de a kit lelkünk-ből szeretünk is. Igaz, hogy ön azt mondhatja erre, hogy könnyű nekem a zsidó kalendáriumhoz ragaszkodnom, mikor a polgári születése napját ugyis elvételtem, és hogy az én zsidóskodásom itt nem más, mint: szükségből erényesnek lenni. Nem tagadom, van a dologban valami, de másrészt azt hiszem, hogy ön a zsidót a polgárral, a felekezettel a magyarsággal egész életében annyira össze tudta egyeztetni, hogy önt mindakettőnek évfordulója szerint illenék ünnepelni; azt mondom *önt ünnepelni*, mert ön maga nem ünnepelt egyet sem és én csak lopva szereztem tudomást erről a másiról.

Különösen tisztelt uram! Az itt mondottakból kiindulva, némi okoskodás mellett bátran állithatnám, hogy ön a mai napon nem hatvanadik, de épp *századik* születése napját üli meg. Hogyan, azt rögtön megmagyarázom.

Mondottam már és tudja mindenki, ki az ön működését figyelemmel kíséri, hogy egyik legnagyobb érdeme az, hogy ép és gazdag életében mindig odatörekedett, hogy *felekezettünket magyar nemzetünkkel megszerettesse*, hogy a zsidót és a magyart közelebb hozza egymáshoz, hogy összeforraszsza, egye-

sitse a kettőt. Nos, én ennek mintájára egyesitem a polgári és zsidó naptárt. Ön a zsidó naptár szerint a mult század 95. évében (az 5595. évben) született, írjuk pedig most — persze a polgári naptár szerint — az 1895. évet. Boronáljuk össze a kettőt és ön épp századik évébe lép ma. És ez nem merő fikció. Az ön szép élete, mely oly gazdag jó cselekedetekben, nemes törekvésekben fölér egy száz éves élettel. De ön azért nem aggastyán, uram. Rabbi Eleazar ben Azarjáról jegyzik meg kortársai, hogy fiatal ugyan, de cselekedetei után 70 éves is lehetne. Csakhogy ép e cselekedetei tartják meg őt fiatalnak. Ön fiatal, uram, száz éve daczára, mert nemes lelke, páratlanul jó szíve, lelkesedése, heve, de főképpen cselekedetei, melyek mindig a közjót, a békét és mások jólétét célozzák (és e cselekedetekre ön, a szegény vidéki szülők gyermeke, önjerejéből tág teret tört magának az ország és különösen a főváros első emberei között) — megtartják lelkét fiatalon, sőt ifjítják minél idősebb lesz korban.

Haladjon így időben, haladjon így ifjuságban embertársai, felekezete, nemzete javára, önönmagának örömére.

Ha kikerülte a nyilvános ünnepeltetést, nem kerüli ki azt, hogy itt róla egyet-mást el ne mondjunk. Nem beszélünk fiatal koráról, mikor a magyar nyelv terjesztése körül apostolkodott; tevékenységére sem terjeszkedünk ki itt, melyet a hatvanas években a magyarosító egyletben fejtett ki, melynek organumát szerkesztette és melynek révén elévülhetetlen érdemeket szerzett magának az emanczipáció kivívása körül; nagy választási csatáit és eredményeit sem regisztráljuk e helyen; — mindezekről szó volt már máskor. Itt a *mai* Tenczer Pálról mindenek előtt azt a csodás jelenséget akarjuk följegyezni, hogy bizalommal van iránta mindenki, szereti és tiszteli mindenki. Csodás jelenségnek mondjuk ezt, mert férfiról van szó, ki mozgalmakat csinál, nagy választásokat vezet és a közéletben oly sokoldalú tevékenységet fejt ki, mint rajta kívül tán senki más Budapesten. Más ember az ő működési körében ellenségekre ütköznek jobbról-balról, minden oldalról, ő neki nincsenek ellenségei, mert tudják róla, hogy *nem akar semmit sem a maga részére*, hogy csak az egyetértést, a haladást és a közjót akarja mindenütt. De tudják róla azt is, hogy szeme éles, keze szerencsés és a siker mindig ahoz az ügyhöz szegődik, melyet ő támogat. Ebben az irányban valóságos babona fejtett ki barátai közt, kik, ha azt akarják tudni, melyik párt fog győzni valamely választásnál, csak azt nézik, melyiket támogatja Tenczer Pál, az a semmi kimagasló állást el nem foglaló, igénytelen, szerény anyagi viszonyok közt élő, de ép ezért minden irányban független polgár, kinek hajlokát nem egyszer keresik föl az ország nagyjai, hogy támogatását, nézetét egyik vagy másik ügyben kikérjék. S fölkeresik hajlokát, többször tán, mint a mennyiszer a zsidó Deák Ferencz — mint Tenczer Pált egyik tisztelője nem rég egy banketten szölitotta — szereti mindenféle szegény, ügyefogyott s különösen állásra reflektáló ember. Nincs ügyvédi iroda Budapesten, melyet több kliens keresne föl, mint Tenczert a tanácsot és támogatást kérők. S a mindig nyílt, mindig őszinte, segítségre és tanácsra mindig kész, egyszerű polgár százakat segített állásra, keresztényt és zsidót egyaránt, százaknak vitte dülőre dolgát, ha azt igazságosnak találta, de tán még többeket tántorított el szándékuktól, hogy egyik vagy másik dologba ne kapaszkodjanak, ha belátta, hogy a kívánság kivihetetlen, vagy hogy nincsen jogos alapja. Nézetei mindig fején találják a szöget s akárhányszor egyszerű megjegyzéssel tisztázott egy-egy bonyolódott ügyet. Megkapók különösen rögtönzése, melyek szálló igéknek is beválnak. Csak az utolsó napokban voltunk tanui ilyen szellemi röppentyűnek, melyek mindig arra vallanak, hogy gazdájukat a jóságos ég magáldotta azzal, mi kincsek árán sem szerezhető meg: hatalmas ítélőképesseggel, erős észszel, gyors fölfogással. A terézvárosi kaszinóban, melynek egyik leghatalmasabb és egyik legkedveltebb

embere, Tenczer Pál a főrendiház utolsó szavazása után így ulasította vissza egy toastban azt a föltevést, mintha a zsidók keresztény hívők áttérését akarnák elérni a recepczióval. »Milyen keresztényeket akarna a zsidóság a maga vallására téríteni? Roszakat nem, mert ha egy népnek a világon, a zsidóságra nézve leginkább veszedelmesek rossz hozzátartozói Hisz az egyesek gonoszságát rendesen az egész zsidóságnak tudják be. Maradnának tehát a jók. Nos, olyan ostoba zsidó még nem született, ki azt kívánná, hogy *derék* keresztény ember zsidóvá legyen. Hisz a *derék* keresztényekre a zsidóságnak *égető* szüksége van, de természetesen csak úgy, ha megmaradnak keresztényeknek«.

Hogy hogy vágja ki magát fölszólalásaiban a különböző gyűlésekben egy-egy rögtönzéssel, annak a pesti izr. hitközség utolsó közgyűlésén voltunk tanúi, hol pompás ötlettel ütötte el megyeri Krausz Lajos egyik közbeszólását. Tenczer az adómaximum fölemelése mellett érvelt és utalt arra, mily nagygyá vált az utolsó időben a hitközségi tagok közt a nagy vagyont és nagy intelligenciát képviselők száma. Itt Krausz Lajos közbevágott, hogy csak a vagyona hivatkozzék a szónok, az intelligenciával végtére is nem fizetnek adót. Tenczer a közbeszóló felé fordult és bocsánatot kért, hogy az intelligenciára is hivatkozott, de ő épp kedves szomszédját, Krausz Lajost tartotta szem előtt, mikor a kettőről egy szuszban szólt. — Legsikerültebb ebben a genre ban Tenczernek egy fölköszöntője, melyet Türr István tábornok tiszteletére rendezett bankett alkalmából tartott. Az előtte szóló fölköszöntők mind kiemelték, mennyire tisztelik és szeretik a hirneves katonát és tudóst. Tenczer Pál emelt aztán poharat és így szólt: »Hiszem, hogy az előttem szóló igen tisztelt urak szeretik Türr Istvánt, de azt, mit én, még sem mondhatja el senki sem. A kit szeretünk, annak a baja baj minékünk is, és hogy mennyire az, az állapítja meg a szeretet fokát is. Nos, én azt állíthatom magamról, hogy a mi Türr Istvánnak *baja*, az nekem *nagy bajom*. (Türr Baján született, Tenczer Nagy-Bajomban.)

Végzünk a citát' levél végszavaival: haladjon így korban, haladjon így ifjúságban és szellemi frissességben és legyen meggyőződve Tenczer Pál, hogy legjobb akaratunkkal rajta leszünk, hogy kárpótoljuk *magunkat* 70 ik születése napján, melyet elalulni nem fogunk, ha még oly sokatmondóan fog is hallgatni április 11-ike előtt.

Sz. M.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése április hó 15-én lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre	8 frt — kr
Fél évre	4 » — »
Negyed évre	2 » — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

Egész évre	7 frt — kr
Fél évre	3 » 50 »
Negyed évre	1 » 75 »

Az »Egyenlőség«
szerkesztősége és kiadóhivatala,
Budapest, József tér 10. sz.

Hirek.

— Kossuth Ferencznek abszolúte nem kell reszelnie, ha kisütjük róla, hogy nem valami nagyon jártas az ó-testamentumban és tapolczai atyáinkfiainak sincsen okuk, hogy valami nagyon megneheztesse ránk, ha szereztett országgyűlési képviselőjükről azt állítjuk, hogy meglehetősen hiányos információi lehetnek a zsidó vallás tételeiről. Hogy miért várnók el éppen Kossuth Ferencztől, hogy jártasabb legyen ezekben a dolgokban; csak azért, mert beszél róluk az »Egyetértés« husvéti cikkében, már pedig aki arabusul beszél, attól elvárjuk, hogy *tudjon is* arabusul. Kossuth Ferencz dicsőíti a kereszténységet. Helyesen teszi. De dicsőíti a zsidó vallás rovására, ami már kevésbé helyes. De ez még nem birt volna fölszólalásra, ha cikkében oly dolgokat nem állít, melyek azt mutatják, hogy, mint fenn említettük, rosszul van informálva a zsidó vallás tételeiről. Nem szeretnők, ha olyan kiváló férfiú, mint ő, ebbeli tévedéseiben a zsidó vallás természetéről tovább is megmaradna, csak ezért kockáztatjuk e sorokat, melyeket, meg vagyunk róla győződve, szívesen fog venni maga a tapolczai kerület országos képviselője is.

Kossuth Ferencz azt állítja cikkében, hogy egyedül a kereszténységben vannak összevonva a polgáriasodott társadalom alapelvei: a szabadság, egyenlőség és testvériség. Mózes ezekből csak a szabadság eszméjének hódolt, a peszach-ünnepet azért rendelte el. — Ha olvasta volna Kossuth Ferencz Mózesnek épp a peszach-ünnepre szóló rendelkezéseit, egy parancsra bukkant volna, melyből az *egyenlőség, a legtéljesebb egyenlőség* eszméjét a világért sem kell kihámozni, mert világos, tiszta, félreértést nem tűrő módon el van benne mondva. »Egy törvény legyen mindnyájatoknak, a bennszülötteknek ugyanaz, mint az idegeneknek, ki közétek telepedett.« (Mózes II. 12. 49.) Egyenlőség ez, tisztelt képviselő ur, oly teljes és tökéletes, minő sok államban *ma* sincs meg, a kereszténység majdnem XIX. százados fennállása után, míg más keresztény államok megannyi Egyiptomai még a máshitűeknek. Az egyenlőséget tisztán és világosan a zsidóság hirdette legelőször; leánya és tanítványa, a kereszténység, nem valósította meg még eddig.

Az oly sokat szidott, de oly keveset ismert vén talmud, az ókori zsidóság e dicső emanációja, azt a kérdést veti föl, hogy milyen tanulság folyik abból, hogy a szentírás elmondja, miként teremtette Isten az első embert? Az a tanulság felel, a talmud, hogy ne jusson eszébe egyik embernek azt mondani a másiknak, *ősom több a te ősdnél* (selő jómar adam lehabéró, aba gadol meabicha) egy és ugyanazon embertől származunk mindnyájan, egyenlőek vagyunk mind. Ez is egyenlőség, tisztelt képviselő ur. A talmud nem vált szégyenére a bibliának.

És a *testvériség*? Eszméje a zsidó szellem legeredtibb produktuma. Hol találunk fenségesebb tant, a testvériséget ki hirdette valaha szebben, fényesebben, mint Malachiás próféta ebben a fölkiáltásában: »*Hát nem egy atyánk van-e mindnyájunknak, nem egy Isten teremtett-e bennünket, miért lenne hát hűtelen testvér a testvér ellen?*« Uram, ez a testvériség *comme il faut*. A szabadságról maga Kossuth Ferencz is elismeri, hogy hódolt neki a zsidóság már harmincz századdal ezelőtt. Nos, akkor ismerjük el, hogy a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméit a *zsidóság adta az emberiségnek*. Hogy csak jóval később fogta föl és kezdte megvalósítani a szent háromis tant a kereszténység, az épp oly kevésbé csökkenti a zsidóság érdemeit az emberiség körül, a minthogy nem fogja csök-

kenteni halhatatlan, nagy *Kossuth Lajosunk* érdemeit az, hogy a mag, melyet elhintett, tán csak egy másik generáció alatt fog kikelni nemzetek és népek boldogítására.

— **Istentisztelet utcán és udvaron.** Az ut az új templomhoz egy iskolán keresztül vezet, melyre még csak a telek és az építési terv van meg. A program tudvalevőleg ez: A pesti izraelita hitközség fölépíti előbb 3-emeletes iskoláját a Kertész- és Wesselényi-utcák sarkán, s majd, ha ezzel elkészül (a millennium évében fölavatják), hozzá lát az új, milliós, lipótvárosi templom építéséhez. Ebben a templomban a legjobb esetben 1900-ban tarthatják meg az első istentiszteletet, — de mit csináljanak a hívek addig? A zsidók száma a fővárosban, különösen a vidékről való beköltözködés által, évről-évre és meglehetősen nagy arányokban szaporodik, templomaink pedig, melyek szilárd kőanyagból építve, nem tágulnak hajszaúnyira sem. Telve voltak imaházaink az egész ünnep alatt, de a mi az utolsó napon történt, fölmúlja a képzeletet. Azt hittem kezdetben, hogy csak a dohány-utcai templom, melyben, tűzás nélkül, 10.000 ember szorongott a Hazkara alatt, telt meg annyira, s azt mondtam — és azt mondták mások is —, hogy *ezen* nem lehet segíteni. Mert akárbány imaházat állítunk is föl, az emberek mind csak a dohány-utcai templomba igyekeznek bejutni, melynek istentisztelete egyenesen páratlan az egész világon. De meggyőződtem, hogy ez nem úgy van. Elmentem a rombach-utcai templomba, azaz csak a templom felé, mert oda bejutni emberfia képes nem volt, és ott egy jelenetet láttam, melyet életemben elfelejteni nem fogok. A templom egész szélességében áthatlan tömeg töltötte be teljesen az utcát, egészen az átellenes házakig. És ez az emberáradat a templomban levőkkel együtt a *mazkir-nesomósz* imát zúgta. A kocsiknak, melyek arra hajtottak, vissza kellett fordulniok, mert az emberfalat keresztül törni úgy sem tudták volna, de tették ezt lármás szidalmak közt, a zsidókat és vallásukat nem valami nagyon dicsőítve. Később arról győződtem meg, hogy a templom udvara szintén telve volt hívőkkel, és hogy ott is istentiszteletet rögtönöztek, éppen úgy, mint a dohány-utcai templom bejáratában és más imaházak előtti téren — Nagytekinélyű előjáró urak! Tekintve a jámbor szándékot, Isten meg fogja Önöknek bocsájtani, ha a legközelebbi ünnepen istentisztelet alatt künn járnak a templomok előtt és meggyőződnek róla, hogy tenni kell valamit gyorsan, minél előbb. Rendezzen tán a hitközség, míg új nagy templomát fölépíti, minden ünnepen ideiglenes istentiszteletet, mint teszi ezt két év óta a főünnepeken, de nem egy, hanem két-három helyen erre való nagy termekben. Költség és fáradság nem jöhet itt számba. Először nem olyan nagyon nagyok, másodszor a zsidó istentisztelet méltóságáról és még ennél is nagyobb dologról van szó, arról t. i., hogy a híveket az ilyen viszonyok az istentisztelettől egyáltalán el ne idegenítsék.

— **A receptció sorsáról** nyilatkozott a minap *Bánffy Dezső* br. miniszterelnök egy tudakozódás alkalmával, melyért a »Neues Wiener Tagblatt« munkatársa járt nála. A miniszterelnök azt mondotta, hogy a receptióról szóló törvényjavaslatot is a *legnagyobb gyorsasággal* kell visszajuttatni az első kamarához, nehogy a kormány »szándékai őszinteségében és tisztaságában kételkedjenek.« Majd így folytatta: A főrendiház nunciumát a képviselőháznak mindjárt a husvéti szünetek után tárgyalnia kell és a képviselőház határozatait azután minden késedelem nélkül kell a főrendiházhoz juttatni. A program tehát így szól: *áprilisban a képviselőháznak, májusban a főrendiháznak* kell a javaslatokkal (a recept-

ció és vallásszabadság) foglalkozni.« A miniszterelnök ezután kifejezte azt a hitét, hogy a főrendiház a legközelebbi tárgyalás alkalmával nem lesz nyakas, mert be fogja látni, hogy ő, a miniszterelnök, ezeket a program-pontokat, a korona bizalmára támaszkodva, nem fogja engedni elejteni.

— **Szükségben ösmered meg a jóbarátot,** azt tartja a régi a magyar példaszó és ennek igazolását látjuk abban a ritkán előforduló, de éppannál inkább meglepő szép esetben, melyet lapunk egy barátja közöl velünk Csongrádról. A városban egy *evangelikus* vallásu polgárnak, *Neusvandler* Lajos vendéglősnek, meghalt egy kis gyermeke. Csongrádon evangelikus lelkész nincs s ezért a megcsomorodott apa kis halottjának elbucusztatására Szentendről hívott lelkészt. Nagy vihar keletkezett, az evang. lelkész nem tudott a Tiszán átkelni s így a kis halott megint csak egyházi intervenció nélkül juthatott volna az anyaföldre. Az apa ezt nem akarván, a felekezeti türelmetlenség révén eléggé ösmert *Hegyi Antal* ka'h. plébánoshoz fordult, aki nem katolikus eltemetésére világért sem volna hajlandó. A kis halott apja vég-szükségében tehát a zsidó papot, *Büchler* Mártont kereste föl, kinek ékes szavát megkedvelték már Csongrádon a keresztény körökben is. Az evangelikus apa felkérte a rabbit, hogy tartana gyászbeszédet az ő elvesztett reménysége ravatalánál. A zsidó pap meg is jelent a gyászházban és olyan szépen, szívrehatóan bucsuztatta a kis pihennit, hogy a gyászközönség, jelentékeny részben parasztság és katolikus hitű, a zsidó papot áldva és dicsérve emlegeti. Annál nevezetesebb ez a momentum, mert *Büchler* zsidó pap léte az ő felekezete előráit követve, fedett fővel beszélt a kalapot emelt ájtatosan hallgató közönség előtt. A zsidó papot nemes cselekedeteért aznap este a kaszinóban a kath. intelligencia rokonszenves óvációban részvételre. A felekezeti türelmennek ezt a meghatározó szép jelét jól esik följegyeznünk akkor, mikor az egész vonalon a felekezeti féltékenység és türelmetlenség dühöng és a főrendiházban a »szeretet« vallásának nevében meghurczolják a zsidó felekezetet, mely ezuttal is megmutatta, hogy míg a szeretet vallásának *papja* megtagadja a vigasztaló szót csak azért, mert a pihenni térő keresztény, de nem katolikus, — ő nemcsak hirdeti, de *gyakorolja* a szeretet tanait. Ez a tény vallásunk szabványaihoz sem ütközik, mert a Sulchan Aruch (Jore Dea Hilchot Akum 151. 12.) ezt írja: »Micva lefarnesz anijehem, ulvaker choléhem, ulkabér mészéhem (ulhaszpíd) ulnachém avelehem. A nem zsidó szegényeket is se, élyezni, betegiket táplálni, halottaikat eltakarítani (és elgyászolni) és gyászolóikat megvigasztalni *tartozunk*. A csongrádi rabbi ezt a szép tényét avval is tetézte, hogy a honoráriumot, melyet a gyászoló apa juttatott neki, *jótekonny intézménynek ajándékozta*, nehogy azt lobbanthassák szemére, mintha anyagi haszon elnyerése lebegett volna szeméi előtt.

— **A ki nem lehet zsidó.** A napilapok írják, hogy Nagyváradon egy katolikus pap beleszeretett egy zsidó leányba és miatta kész volt zsidó hitre térni. Először szülei lebeszélték erről a szándékáról, de másodszor mégis elment Bécsbe, hogy áttérjen. A lapok szerint, ekkor a bécsi zsidó pap állítólag kijelentette előtte, hogy, mint fölszentelt katolikus papot, vallása tiltja, a zsidó közösségbe fölvenni. Ez az állítás azonban lehetetlen, mert igaz ugyan, hogy a zsidó hit az áttérő elé sok nehézséget gördít, de nem statuál olyan intézkedést, mely a fölszentelt katolikus papot más kategóriába sorolná, mint egyéb áttérni akarókat Dr. *Gudemann*, a bécsi főrabbi valószínűleg nem így nyilatkozott, hanem azt mondhatta, hogy a zsidó vallás tiltja, hogy fölvegyünk valakit, kiről

tudva van, hogy nem a meggyőződés, hanem más czél vezeti elhatározásában. A Sulchan-Aruchnak erre vonatkozó szabványa így hangzik:

»A ki a zsidó vallásra akar térni, arról mindenekelőtt tudni kell, nem-e valami *mellék-érdek* vezérli. Nem-e pénz, vagy ha férfi, nem-e zsidó nő kedvéért teszi, vagy ha nő, nem-e zsidó férfinak szeretett bele. Ha mindez nem áll, sőtét színekben festik előtte a zsidóság helyzetét, továbbá a rengeteg kötelességeket, miket magára vállal áttérésével, melylyel 613 vallásparancsolatnak veti alá magát; azt mondják neki továbbá, hogy a jövő életnek nemcsak a jámbor zsidók lesznek részesei, de minden jámbor és jó ember. Maradjon meg hát vallásában, mert ott is idevezülhet. Csak ha mindezek dacára megmarad szándéka mellett, csak akkor szabad őt felvenni Ábrahám szövetségébe.«

Sulchan-Aruch (Jore-Dea Hilchot gérim 268. 12.)

A nagyváradí kath. papról tudta a bécsi rabbinus, hogy egy zsidó leány iránt való szerelem vezeti, azért utasíthatta vissza kérését.

— **A fiumei hitközség elnöke.** *Mandolfo* Sabbati Levi, mint lapunk egy ottani barátja írja, f. hó 12-ikén hosszú és súlyos szenvedés után elhunyt. 37 éven át teljes odaadással töltötte be az elnöki tisztet, hitközségi érdekében szívesen áldozott és maga is tényleges művelője volt a vallásos teendőknek, amennyiben évről-évre újév és engesztelő napokon a sacharisz imát szefard ritus szerint maga adta elő. Fiumében, melynek szülötte is, előkelő állást vívott ki és e révén általánosán tisztelt személye sok kitüntetésben részesült. Elnöke volt a »filarmónico-dramatico«-nak s a kereskedői társulatnak, sok éven át a városi tanácsban is helyet foglalt. A fiumei chevra kadisát is ő alapította, és minden téren becsületére vált magának és felekezetének. Temetésén, mely f. hó 14-ikén ment végbe, kifejezésre talált az a közbecsülés, melyben részesült. Nemcsak a helyi egyletek, a chevra kadisa és hitközség adtak meg neki a végtisztességet, hanem a városi hatóságok és képviselő is elkísérte utolsó útjára igen nagy számú gyászoló közönséggel, még pedig felekezeti különbségre való tekintet nélkül. A hitközség és a chevra disz-irhelyet adott neki, *közköltségen* temettette el, elhatározták, hogy nevét a hazkara könyvbe iktatják és mivel félünnep lévén, halotti beszédet mondani nem lehetett, külön gyászünnepélyen fognak áldozni emlékének.

— **Egy pap, ki bohóc szerepet játszik.** Duna-szerdahelyről különös esetet közöl lapunkkal egy teljesen megbízható uri ember. Husvéthétfőn az ottani kath. legényegyesületben műkedvelői előadást rendeztek. A színre hozott Kósza Jutka cz. népszínmű igen szépen sikerült, de egy utána következett sajnós incidens nagyon megrontotta, sőt elkésérltetta a nézőközönség hangulatát. A helybeli *Székdacs* nevű káplán az előadás végével a színpadon termett és néppárti recipe szerint olyan dühös ki-rohanással traktálta meg a hallgatóságot, hogy az ámult bámult haragjában. Nemcsak a nagyszámú protestans, hanem a katolikus közönség egyrésze is indignálódva távozott. A magától egészen kikelt káplán azonban tovább duhajkodott, dalolt, kurjongatott és reverendában éjfélig járta a rókatánczot, sőt szóbeli kitörései után egyéb kitörést is produkált. A papi reverendában elkövetett ez a duhaj bohóczkodó viselkedés most a városban közbeszéd tárgyát képezi és eredménye már is abban nyilatkozott, hogy többen bejelentették a kath. legényegyletből való kilépésüket.

— **Kis iskolai statisztika** Tolnamegyei hitrokonaink egyáltalában előkelő helyet foglalnak el az iskolafenntartás dolgában, megyéjünkben éppenséggel ők tartják fenn aránylag a legtöbb iskolát. A 167,599 r. katolikus főntart 121 iskolát, a 40,272 evangélikus reformáltak 33 iskolát, a 53,210 ágostai evangélikusok 32 iskolát, a

9510 zsidó 19 iskolát. Igaz becsületére válik ez a szám a tolnamegyei zsidóknak.

— **Megható ünnepély** folyt le e hó 13-ikán a pesti izraelita hitközség fiúarvaházában. Az intézet 10 kis lakója ülte meg egyszerre *bar-miczva* ünnepét. Istentisztelet közben a kibontott tóra előtt *Csajági* Béla igazgató gyönyörű beszédet intézett a konfirmansokhoz, intvén őket a kötelességekre, melyek ezután, s majd később, ha ebből a házból kilépnek, mint emberek, mint magyarok és mint zsidók rájuk várnak. »De bármily legyen sorsoatok,« szolt többek közt a könyező fiukhoz, »itt e hajlékban, e második atyai házban nyílt karokra és nyílt szívekre fogtok találni mindig. Nem mondom nektek, hogy kapunkon mindig bátran kopoghattok, mert még erre sem lesz szükségtek. Ez a ház szerető otthonotok és annak tekintétek a jövőben is.« Az istentisztelet után özvegy *Steinné Sváb* Katalin urnő, az intézet elnökasszonya, opulens ozsonnával lepte meg az intézet 140 lakóját. A lakoma alatt — mert az volt — a barmiczvák egyike megható kis beszédben mondott köszönetet sok jószágért, mire az árvaház elnöke és szerető gondozója, atyja, a páratlan *Deutsch* Jakab, ki csak a múlt évben 151,000 frtot kitevő gyűjtéssel szaporította az intézet vagyonát — egy-egy drága sorsjeggyel ajándékozta meg a 10 barmiczva-fiut.

— **Akadémikus jelöltek.** A m. tud. akadémia osztályai kijelölték már azokat, akiket a májusi nagygyűlésnek megválasztás végett ajánlani fognak. Az osztályok ezuttal csak egy hitfelünket ajánlják, névszerint *Balassa* József filológust, az I. osztályban levelező tagságra. A kijelölő-bizottság ezenfölül a következőket ajánlotta az osztályoknak: *Bacher* Vilmos drt, a híres orientalista szemináriumi tanárt az I. osztálynak levelező tagul és ugyanide *Stein* Aurél drt kültagnak. A második osztálynak levelező tagul *Kohn* Dávid drt, a jeles gazdasági író, ki munkatársunk, levelező tagnak.

— **Esküvők.** *Simon* József dr.-nak, az orsz. izr. iroda titkáranak és ösmert fővárosi ügyvédnek leányát, Saroltát peszach előtti vasárnap mennyezet alá vezette *Kaiser* Emil dr., zalaegerszagi földbirtokos. Az esküvőnek igen fényes közönsége volt, melynek soraiban a pesti hitközség éppen előzőleg tartott közgyűlésén részvett előjáróság és képviselő teljes számmal jelent meg. Azon kívül a chevra kadisa előjárósága, több orsz. képviselő, az ügyvédi kar, a kereskedő és pénzvilág több kitünősége, a rabbiszeminárium és tanítóképző tanári kara volt a násznép közt látható. Az esketést *Kohn* Sámuel dr. rabbi végezte, aki igen meleg hangú beszédet intézett a fiatal párhoz. — Ugyane napon vette feleségül *Kramer* Leo budapesti ösmert nagykereskedő *Fürst* Jakabnak, a hitelezői védegyesület érdemes elnökének, leányát, *Aranka* kisasszonyt. A násznép a főváros legjobb köreiből került ki, a hitelezői védegyesület, a keresk. csarnok, melynek *Fürst* Jakab alelnöke, testületileg vettek részt. A szertartást *Kohn* Sámuel dr. pesti rabbi és *Lazarus* főkantör végezték a teljesen kivilágított templomban. — *Jónás* Bertalan, a Holitscher B. Lipót fővárosi czég prokuristája mennyezet alá vezette *Latzko* Jenny kisasszonyt, Latzko Viktor tekintélyes fővárosi ékszerész leányát. Az új pár és örömszülők tisztelői teljesen megtöltötték a dohány-utczai zsinagógát. — *Viola* Miksa, a »Montagblatt« szerkesztője és jeles novellairó feleségül vette *Goldberger* Etelkát. Az esküvőn, melyen a szertartási részt *Kohn* Sámuel dr. rabbi és *Lazarus* főkantör végezték, számos notabilitás és az írói világ sok kitünősége volt jelen. — *Atzél* Endre, a Fővárosi Lapok munkatársa, kinek humoros dolgozatában a mi olvasóközönség-

günk is sokszor gyönyörködik, f. hó 18-ikán feleségül vette *Widder* Nedda kisasszonyt, *Widder* Péternek, a gyertyánligeti fürdő tulajdonosának, nagy műveltségű leányát.

— **Politikai beszéd egy temetésen.** Malaczkán meghalt a kerület rabbija *Piszko* Henrik dr., a kit nemcsak hivei, de felekezeti különbség nélkül minden vele érintkező nagyrabecsült. Végtiszteségadásán Malacka katolikus papsága is megjelent Kovács dr. esperessel az élén. A nagy tudományu rabbit, a ki 74 évet élt, három kortársa a holicsei, sásvári és szeniczi bucsuzlatta el. Közülök az egyik *Marmorstein* szeniczi rabbi megemlékezett azokról a hátrányokról, melyek az egyházpolitikai törvényekből a zsidóságra nézve származnak. Hogy az új törvények, súlyos nyomokat fognak hagyni a magyar zsidóság között, az bizonyos; de az is bizonyos, hogy ezekkel előhozakodni a temetés alkalmával helytelen volt.

— **»Misgab Ladach«** a neve a jeruzsálemi zsidó kórháznak, mely áldásos munkát végez. Föladata olyan nagy, emberbaráti tevékenysége olyan kiterjedt, hogy a rendelkezésére álló eszközökből nem volt képes azokat fedezni és jelentékeny adósságot csinált, mely súlyosan terheli. Ez okból az intézmény vezetősége, most a jószívekhez fordul és szorultságában azoktól kér segítyt, nehogy ellenkező esetben a kórház működését megszüntetni legyen kénytelen s a zsidó betegek a missionáriusok kórházába kerüljenek. A küldemények *Menachem S. T. Cohen* pénztáros címére küldendők a cél megjelölésével Jeruzsálembe. A fölhíváson, mely erre a segélyakcióra szólít, igen tisztos neveket találunk és a kórházról is nagyon elismerő véleményeket olvasunk.

— **Elzsidósodott közigazgatás.** Párisból jelentik, hogy *Denis* képviselő, különben a bikaviadatos Dax város polgármestere, a minap interpellációt intézett a kormányhoz, hogy van-e tudomása a zsidóknak a közigazgatás terén való káros többségéről. A ki Franciaország a zsidóságának létszámát ismeri, az előtt már magában véve is nevetségesnek tűnik föl a kérdés, melyre *Denis* ur bizonyára alkalmas választ fog kapni. A legérdekesebb különben az, hogy hogyan keletkezett ez az interpelláció. Párisban *Level* Emil, az egyik kerület előljárója hivatalosan esketést végzett és a zsidó párhoz intézett szokásos üdvözlő beszéd után nagyon dicsérőleg nyilatkozott a kerületbeli zsidókról, mondván: Szerencsésnek érzem magam, hogy azt, a mit érzek, nyilvánosan megmondhatom és hogy teljes rokonszenvemről biztosíthatom nemcsak kerületem, de az ország zsidóságát is. Tényleg csak dicséretet tudok róluk mondani, a szegényekkel szemben tanusított bőkezűségükről és egész erőmmel küzdöm azon rut mozgalom ellen, mely olyan sok pártoskodással, annyi gyűlöléssel fordul azok ellen, a kikkel szemben, midőn hivatalos kötelememet tisztességadásul teljesíthetem, nagyon meg vagyok elégedve. Az antiszemita lapja, a »*Libre parole*« ebből a nyilatkozatból nagy lármát csinált. *Level*ről kisütötte, hogy zsidó, a mi valótlán és a *Drumont* lapja által indított hajszanak eredménye a *Denis* interpellációja.

— **A pápa és a keresztény szociálisok.** Ösmeretes az a törekvés, mely az osztrák keresztény szociálisok tulkapásaival szemben a kath. egyház fejét akarta megnyilatkozásra bírni. A megnyilatkoztatás első ízben — bár róla sokféle hírt bocsájtottak világra —, nem ment és az antiszemita tendenciájú keresztény szociálisok már a Lajtán innen és túl tomboltak örömmükben. Evvel szemben újabban határozottan állítják, hogy a pápa *Agliardi* nuncziushoz utasításokat küldött a keresztény szociálisokra vonatkozólag, amelyek szerint az egylet vezetői a következőkre tartoznak magukat kötelezni:

1. hogy magukat a püspököknek teljesen alá vetik;
2. nem támadják azokat a katolikusokat, akik az ő szocialista nézeteiket nem osztják;
3. nem támadják a kormányt;
4. kétségtelen bizonyítékát adják törhetetlen hűségüknek és ragaszkodásuknak a császár és dinasztia iránt;
5. a zsidók elleni izgatásaikban kerülnek minden kihágást és erőszakot.

Különben megerősítik a hírt, hogy a pápa általános nyilatkozatot fog legközelebb közzé tenni, a különböző országokban felmerült szociális kérdéseire vonatkozólag, hogy azokat a pontokat felvilágosítsa, amelyek eddig különböző nézeteltérésekre szolgáltak okul. — Az ötödik pontból csak az tűnik ki, hogy a pápa a zsidók elleni izgatásokban csak a kihágásokat és erőszak alkalmazását tartja kerülendőnek, az izgatást azonban magát megengedhetőnek venné. Már ez okból is azt hisszük, hogy az újabb állásfoglalás is csak apokrif.

— **A miért a »Kreuzzeitung« elősmeréssel adózik.** A berlini zsidófaló kereszties ujság, melynek főszerkesztőjéről, *Hammerstein* báróról, előző számunkban irunk érdekes erkölcsprédikátorra minősítő dolgokat, egyik közelebbi számában elősmeréssel adózik az osztrák koalícionális miniszteriumnak azért, mert zsidókat államszolgálatban vagy egyáltalán nem, vagy csak nagy ritkán alkalmaz. Örül annak, hogy Ausztriában a főtörvényszékeknél egyáltalán nincs zsidó, hogy a 171 landesgerichtsrath közül csak 1 zsidó, akit két évvel ezelőtt neveztek ki, hogy a 230 járásbíró közt csak 6 zsidó akad, a 266 albiró közt csak 8 és a 193 jegyző közt csak 1 a zsidó. Viszonylag még Galicziában is kevés a zsidó bíró, a 120 landesgerichtsrath közt csak 1, a 173 járásbíró közt csak 3 és a 311 albiró közt csak 18 a zsidó. A galicziai posta- és táviratigazgatóság alkalmaz ugyan zsidókat, de bár a zsidók a létszám 12%-át képezik, a postahivatalnokok közt csak 6%-kal vannak képviselve. Nem tudjuk, hogy a »Kreuzzeitung«-ék meg volnának-e elégedve, ha Ausztriában csupán *Hammerstein* bárókat alkalmaznának az állami hivatalokban.

— **Két művész.** A lapok szerint úgy a bécsi, mint a budapesti tavaszi képkiallításoknak hőse egy-egy hítfelünk. Bécsben *Horovitz* Lipótot tartják arcképeivel a tárlat hőseinek, Budapesten pedig *Márk* Lajost, akinek »Lázban« cz. festménye általános fölülést kelt.

— **Zsidó olvasókör.** A berlini zsidó irodalmi és történelmi társulatok a Burgstrasse 16. sz. a. bérelt helyiségében zsidó olvasókört rendeztek be, mely már meg is nyílt. Ötven felekezeti ujság jár a kör helyiségeibe, melyek különféle nyelven írvák és jóformán az egész világ hirmondói. Az olvasókörrel zsidó könyvtárt is kötöttek össze, melyekben különösen sok a szépirodalmi és ifjúsági olvasmány. A könyveket és ujságokat mindenki díjtalanul használhatja, sőt könyveket haza is adnak kölcsönbe. A kör helyiségeinek hétköznapiakon álag 30 látogatója van, szombat és ünnepnapokon 50-nél is több.

— **Egy külföldön élő hazánkfi.** *Ujlaki* Samu dr., a holland-indus hadsereg ezredorvosa időzött a napokban Budapesten. Új állásában, hova, több mint egy évtizede ment komáromi születésű hítfelünk, nagy tiszteletet szerzett magának. Résztvett a tavalyi ind-holland háboruban és vitéz magatartásával fölkeltette főlebbvalói figyelmét, akik ennek oly módon adtak kifejezést, hogy a holland királynőnek a legfőbb katonai rendjellel, a Vilmos rendjellel való kitüntetésre ajánlották. Az elősmerésnek ez a jele lovagi ranggal jár, melyet a királynő kezéből jövő hónapban fog Haagában átvenni. Budapesti időzése szövűgyével jár kapcsolatban, amennyiben eljegyezte *Szalai* Sándor fővárosi polgár leányát, Irma kis-

asszonyt, *Szalai* Emilnek, a jeles spanyol fordítónak és a »Magyar Genius« segédszerkesztőjének hugát. Ujlaki dr.-t *Haber* Samuhoz, lapunk főmunkatársához rokon kötelekek fűzik.

— **Vallásos cselekedet.** *Kohn* Arnold, az első leánykiházasítási egyesület derék igazgatója, ki felekezeti ügyekben sok nemes dolgot mivel, az idén is szaporította érdemeit, amennyiben *Fröhlich* Manóval egyetemben gyűjtést indított avégből, hogy a fővárosi árvaházak 34 zsidó lakóját a 8 napig tartó ünnep alatt husvéti ételekkel láthassák el.

— **Községkerületi képviselőválasztás.** Az óbudai hitközség múlt héten választotta meg községkerületi képviselőit, névszerint: *Klein* Gyula dr. főrabbit, *Tutai* Adolf drt, *Ehrlich* Sámuel hitk. elnököt, *Stern* Mihályt és *Augenstein* Sámuel.

— **Jegyzőkönyvi köszönet.** Az egyetemi kör bizottsága *Delmár* titkár indítványára egyhangulag köszönetet szavazott *Vázsonyi* Vilmos dr. főv. biz. tagnak, kitűnő munkatársunknak, azért az interpellációért, melyben szóvá tette, hogy a főpolgármester márczius 15-ikére az egyetemi ifjuságnak nem engedte át a közgyűlési termet. A köszönetről jegyzőkönyvi kivonatot nyújtottak át *Vázsonyi* dr.-nak.

— **Tisztelgések.** *Latkóczy* államtitkár a napokban Nyitrai időzött. Ez alkalommal több testület tisztelgett előtte. Az ügyvédi kart a legidősebb nyitrai fi-kális, *Pereszlenyi* Henrik dr., a volt hitközségi elnök, a nyitrai hitelbankot pedig, melynek az államtitkár 23 éven át ügyésze volt, *Árpády* Imre igazgató vezette eleje.

— **Érdekes pár.** *Nahyda* Rémi, az ismert német író, aki a zsidó női valósággal dicsőítő művéről nálunk is ösmeretes, keresztény léére annyira beleszeretett ebbe a legtöbb gonddal kidolgozott művébe, hogy maga is zsidó nővé lett és feleségül ment *Lazarus* drhoz, a berlini »Lehranstalt für die Wissenschaft des Judenthums« nagyhirnevű, de már nem fiatal tanárához.

— **A pesti izr. nőegylet javára** *Oppenheim* Emil és neje *Herz* Anna, elhunyt leányuk, *Margit*, emlékének megörökítésére 2000 frtnyi alapítványt tettek. Az összeg fele a leányárvaház, másik fele pedig a felárvamenhely alapító tagsági díjául szolgál. Ugyanezen alkalomból elhunyt unokájuk emlékére a nagyszülők is *Herz* Ármin és neje 100 frtot adományoztak az izr. leányárvaháznak.

— **Adomány.** *Schwärz* Gyula, volt hirdetési irodal tulajdonos, a minap 500 frtot adományozott az a'földi szűkölközők számára, most pedig ugyancsak 6 300 frttal emlékeztet meg a fővárosi hírlapkiadó-tisztviselők egyesületéről.

— **A poliklinikai kórház javára** *Vándor* Jakab dr. és neje 2000 frtot adományoztak. Ez is, miként az eddig befolyt adományok $\frac{4}{5}$ -e, úgy látszik, annak a »keresztény felebaráti szeretet«-nek az eredménye, melyet *Schlauch* biboros ez évi közgyűlési megnyitó beszéde alkalmával kelőképpen méltatunk és igaz mivoltában mutattunk be.

— **Czáfoló ujság.** Párisból jelentik, hogy ott mérvadó felekezeti körökben elhatározták, hogy a bécsi *Freies Blatt* és a berlini *Mittheilungen aus dem Vereine zur Abwehr des Antisemitismus* mintájára legközelebb lapot indítanak meg, melynek célja a Drumont-féle »Libre Parole« cz. hirhedt antiszemita ujság hazugságainak megczáfolása.

— **Zsidó egyetemi tanár.** *Minkovski* Herman drt, kit tavaly a königsbergi Albertus egyetemre a matematika rendkív. tanárának hívtak meg, a napokban ugyanoda rendes tanárrá nevezték ki. Az új egyetemi tanár mindössze 29 éves. Egyik testvére, *Oszkár*, a strassburgi egyetemen belgyógyászati orvostanár, a másik fivére, ki ke-

reskedő, a königsbergi zsidó történelmi és irodalmi társulatnak elnöke.

— **A huszár szóról,** melyet a magyarok után Európa minden nemzete fölvev katonai szótárába, *Vámbéry* Ármin, a világhírű tudós a magyarok eredetéről és fejlődéséről most megjelent nagyérdékű könyvében azt mutatja ki, hogy a *chazar*-névből származott. A kazárok vagy chazárok ugyanis a legvakmerőbb lovasok voltak a bejött magyar törzsek közt, és így minden jó lovast chazarnak neveztek, mely elnevezés később *huszárrá* idomult. Bennünket, mint zsidó felekezeti lapot, különösen azért érdekel ez a fölfedezés, mert történelmileg megállapított tény, hogy a chazárok vallásra nézve *zsidó* voltak.

— **Adományok kulturális czélokra.** *Schön* Vilmos dr., Zemplén vármegye kórházának köztisztviselőben álló érdemes főorvosa, a s.-a.-ujhelyi összes iskolának egyenkint 100—200 frtot adományozott tanszerek beszerzésére, illetőleg az iskolai könyvtár szaporítására.

— **Halálozások.** Miskolcztól jelentik, hogy ott *Deutsch* Juda rabbi helyettes 34 éves korában meghalt. A megboldogult a talmud rabbinikus irodalomban nagy jártassággal bírt és tanulással meg istennek tetsző cselekedetekkel töltötte idejét. A hitközség apraja-nagyja tisztelte és az influenza nyomán támadt tüdőbajban korán elhunyt tudóst általános részvét mellett kísérték örök pihenőre. Ravatalánál *Rosenfeld* Mayer, helybeli főrabbin kívül, még négyen méltatták az elköltözött vallásos érdemeit. — *Königsthal* Jakabné, a surányi czukorgyár igazgatójának neje, kit jó szíveért a környék szegényei áldottak, ösmerősei pedig sokra becsülték, f. hó 12-ikén utról jövet difteritiszben elhalt Budapesten. Mindössze 33 éves volt. Elhunytát a gyászoló férj és árván maradt két gyermekén kívül nagy család siratja, köztük *Virág* Mór dr., az ösmert fővárosi ügyvéd is. — *Weiser* Gyula, mohácsi tanító és az ottani hitk. iskolaszék jegyzője, több havi kínos szenvedés után Budapesten elhunyt. Negyedszázadon át állott a tanügy szolgálatában és ezen idő alatt fáradtságos munkája révén sok érdemet szerzett. 51 éves volt. A hitközség, iskolaszék, tanítótestület és chevra kadisa együttesen jelentik a gyászbeszédet.

— **A már nem ösmeretlen módon . . .** *Cohn* berlini udvari bankár, aki I. Vilmos császárnak bizalmas pénzüembere volt, azt a hírt bdsájtották világgá, hogy uzsoráskodik. A dolog méltán nagy föltűnést keltett és a vizsgálat is mihamar megindult, de még aznap megszüntették, mert nyomban kisért, hogy antiszemita oldalról terjesztették a hírt és a már nem ösmeretlen módon — rágalmaztak.

— **Hymen.** *Harmat* Mór, a pesti magyar keresk. bank tisztviselője jegyet váltott *Kreutzer* Hermin kisasszonnyal, *Kreutzer* Lipót hírlapíró bájos nővérevel Budapesten. — *Kovács* Ernő dr. fővárosi gyógyszerár-tulajdonos eljegyezte *Löwy* Mór tekintélyes nagybirtokos szép és nagymiveltsgű leányát, *Ella* kisasszonyt. — *Barta* Lajos, a nagykanizsai hitközség derék titkára eljegyezte *Eisler* Hermin kisasszonyt, *Eisler* Ignác papai kereskedő leányát.

— **Tanulmányut.** *Lichtenberg* Kornél dr., egyetemi magántanár, a poliklinikai egyesület titkára, tanulmányutjáról már visszatért és a fülgyógyászat újabb vívmányai terén szerzett tapasztalatairól kiküldőjének, a közoktatásügyi miniszternek jelentést tett, melyet indítványokkal kísért. A főváros szegényebb lakossága, mely a poliklinikán ingyen nyer orvosi segílyt, a megtisztelő kiküldetés hasznait gyakorlati alkalmazásukban is áldani fogja.

— **Kitüntetés.** *Schweiger* Zsigmond dr. a franszbadi fürdő kitűnő orvosát a török szultán a Medzsidi rendjel III osztályu kommandör jelvényével tüntette ki.

— **Uj operette-szöveg.** *Márkus* József a Pesti Napló helyettes szerkesztője, Rika című három felvonásos operette-szöveg-t írt, melynek tárgya magyar.

 A Könyves Kálmán című irodalmi részvény-társaság hirdetésére ez uton is felhívjuk olvasóink figyelmét.

* **A Magyar Mese- és Mondavilágnak,** *Benedek* Elek nagy mesekönyvének a második kötetéből a közoktatásügyi minisztérium, éppugy, mint annak idején az első kötetből, 200 példányt vett meg az állami iskolákban való kiosztás végett. Egyben a miniszter ugy *nemzeti*, mint *pedagógiai* szempontból különösen kiemelve e könyv értékét, az összes iskoláknak melegen ajánlotta. Az egyelőre öt kötetre tervezett millennárius vállalatnak pár hét múlva megjelenik már a harmadik kötete is. Most kaptuk ugyanis a 25–28. füzetet s így a harmadik kötetből még csak két füzet hiányzik. A *Mese- és Mondavilág* ma a gyermek és serdülő ifjúságnak a legkedvesebb olvasókönyve, olvassák palotában és kunyhóban, az iskolákban s e könyv valóban meg is érdemli, hogy szelvében olvassák. A meséket és mondákat sikerült illusztrációk tartják Széchy Gyulától. Egy-egy füzet ára 25 kr., egy köteté 3 frt. Az első füzetből kezdve még mindig meg lehet rendelni a kiadó Athenaeumnál és minden könyvkereskedőnél s tíz füzetenként 2 frt 50 krajczárral elő is lehet fizetni, mely esetben a kiadó viseli a postaköltséget.

Közgazdaság.

* **Az Anker Élet- és Járadékbiztosító-Társaság** Bécsben gróf Hoyos Rudolf elnökleite alatt április 6-án tartotta 36-ik évi rendes közgyűlését. A jelentésből kitűnik, hogy 1894-ben 10,327 halál és tulélesi ajánlat 28,684,929 frt tőke és 15,103 forint járadék nyújtott be, ebből 8243 ajánlat, 23,560,179 forint tőke és 12,603 forint járadék bonyolított le. Az év végével 78,424 halál és tulélesi biztosítás 215,259,737 forint tőke és 101,656 forint járadék, hozzászámítva még fennálló 5035 kölcsönös tulélesi társulási jegyzést 9,062,635 frtjával és 399 baleset biztosítási kötvényt, 83,858 kötvény 224,322,373 forint biztosított, illetve jegyzett tőkével és 101,656 forint járadékkal, valamint 3,542,981 frt, illetve 3,604,831 frt baleset biztosítási tőke és 1583 frt napi kárpótlás maradt érvényben. 1894-ben halálesetek, visszavásárlások, élet-eseti és járadék-biztosítások után a kedvezményezetteknek 1,308,635 frt, a társulati tagoknak, a biztosításoknak halál esetére nyeresményrészszel és a tulélesi biztosítások alapjából nyeresményrészszel 987,636 frt, a kölcsönös tulélesi társulás alapjából 2,362,103 forint, összesen 4,658,375 frt fizetett, míg a díjartalék és biztosítási alap emelésére 5,862,205 frt fordított. A biztosítottak részére az előny abból tűnik ki, hogy a társulati tagok a részletekben befizetett 1,175,664 forintért 2,362,103 forintot, azaz a befizetések tartamához és a biztosított életkorához viszonyítva, tuléle-re nyeresményrészszel biztosítottaknak, a biztosított összeget és a biztosított tőke 21.5%-át mint nyeresményrészt kapták kifizetve, míg az elhalálozás esetére nyeresményrészszel biztosítottaknak nyeresményül az évi díj 25%-a jutott. A befektetést illetőleg megjegyzendő, hogy a törvényes előírásoknak megfelelőleg bécsi és budapesti ingatlanokban, telekkönyvileg biztosított kölcsönökben, valamint értékpapirokban van elhelyezve. A részvényeseknek kamat és osztalék czímen 200,000 forint jutott, míg a halál esetén nyeresményrészszel biztosítottak osztalékalapjának emelésére és a rendkívüli tartalék emelésére 275,000 forint fordított az 1895. évre. A főügyelő bizottságból kisorsolt Teinburgi Pacher Gusztáv újlag megválasztott.

* **A magyar jelzálog hitelbank** vasárnap délelőtt tartotta meg rendes évi közgyűlését *Széll* Kálmán elnökleite alatt.

Az évi jelentés szerint az elmúlt évben összesen 34,277,780 frtnyi *zálogkölcsönt* kértek az intézettől, az 1893-ból fennmaradt kérvényekkel együtt. Ebből megszavaztak 14,492,700 frtnyi kölcsönt s tényleg folyósítottak is 1894-ben 11,458,400 frt értékű *jelzálogkölcsönt*. A december 31-én fennálló záloglevélkölcsönök a következők: 93 millió becsértékű 88,030 kat. holdra folyóvá tett 41,063,200 frt, 32 millió értékű 633 bérházra 14,729,350 frtnyi kölcsön, vagyis 126 millió becsértékű ingatlanra ki van adva 55,792,550 frt kölcsön, ami a becsérték 44.26 százalékanak felel meg. A bank fennállása óta 79,068,600 frt értékű kölcsönt folyósított s ebből visszafizettetett 24,135,500 frt, forgalomban van még tehát 54,933,100 frt értékű záloglevél.

A bank *községi kölcsöneinek* állománya az év végén 75 millió 725,335 frt.

Az elmúlt évben bocsátotta ki a társaság 3%-os *nyeresmény-kötvényeit*, melynek első 20 millió koronás részletét fényes eredménnyel helyezték el, úgy, hogy már ez évben a második kibocsátásból is elhelyeztek néhány milliónyit. A társaság egyéb kibocsátásait is kitűnően helyezte el és különösen egy párisi és németalföldi pénzesorossal szövetkezve, 4%-os zálogleveleit is minden várakozást felülmúló eredménnyel helyezte el a hollandi piacokon.

A kimutatott tiszta nyeresmény a múlt évi áthozattal együtt 2,012,555 forint. Ebből a tartalékalaphoz 255,629 forintot, a külön árfolyamtartalékba 127,814 forintot, az igazgatóság jutalékára 127,814 forintot, külön tartalékba 100,000 forintot helyeznek, a részvények osztalékául 1,214,987 forintot fizetnek ki oly módon, hogy a forgalomban levő teljesen befizetett részvények után 48 franknyi, az 5%-kal befizetett ideiglenes részvények után 24 franknyi osztalék fizetettik, még pedig már április hó 1-jétől kezdve; 15,000 frtot az intézeti nyugdíjalaphoz csatolnak; 25,000 frtot pedig a tisztviselők és szolgák jutalékára fordítanak s a fennmaradó 146,309 frtot új számlára viszik át. A bank tartalékai a mai dotációk után megközelítik a három millió forintot. A közgyűlés ezután fölhatalmazta az igazgatóságot, hogy a záloglevél biztosítási alapot 3 millióról 3 és fél millióra emelje föl. A jelentés fölolvassása után a közgyűlés meghallgatta a felügyelő bizottság jelentését s végül a felmentvényt magadta.

Dr. *Mészáros* Károly részvényes megleghangú beszédben utalt azokra a fokozott reményekre is kielégítő fényes eredményekre, melyeket az intézet az utóbbi években elért. Indítványozza, hogy *Széll* Kálmán elnöknek, akinek vezetése az eredményt biztosította, továbbá *Beck* Nándor vezérigazgatónak, az egész igazgatóságnak és tisztikarnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazzanak.

Széll Kálmán elnök hosszabb beszédben örömet fejezte ki azért a szokatlanul megleghangú elismerésért, melyet a közgyűlés az ő és az igazgatóság működését méltányolta. Igaz megelégedéssel tekint vissza arra a 14 évre, melyet az intézet élén eltöltött, mert nehéz viszonyok között sikerült a záloghitelt nálunk oly olcsóvá és előnyössé tenni, hogy a hazai földbirtokosnak és a mezőgazdaságnak nagy szolgálatot tett. Ma már az intézet zálogleveleit ugyanazon árfolyammal sikerült a németalföldi piacokra bevezetni, mint amilyen a külföld legelső zálog intézeteinek levelei fogtnak. Igyekezni fognak a beljükhelyezett bizalmat tovább is megérdemelni.

A közgyűlés lelkes éljenzéssel tüntetett az elnök mellett.

* **Uj részvénytársaság.** A *Hazai Bank* helyiségeiben a napokban volt az *Apolló Aszfalyolaj Finomító Részvénytársaság* alakuló közgyűlése *Szitányi* Ödön elnökleite alatt és *Weinmann* Fülöp közjegyző jelenlétében. A társaság 2 millió korona alaptőkével alakult meg. *Elnök* konstatálja, hogy mind a 10,000 részvényt jegyezték és 30 százalékot már be is fizettek. Az alakítások elintézése után az igazgatótanácsba beválasztották: *Szalavszky* Gyula főispánt, *Landau* Hugó kereskedelmi tanácsost (Berlin), *Szitányi* Ödön vezérigazgatót, *Spitz* Lipótot, dr. *Matuka* Pétert, *Geiger* B. Zsigmondot és *Spetz* Árpádot; a felügyelőbizottságba pedig dr. *Neményi* Ambrust, *Ring* Ignácot, *Lederer* Imrét, dr. *Félegyházy* Eleket és *Zachár* Gyulát. Az erre következő igazgatósági ülésen elnökké *Szalavszky* Gyula főispánt, alelnökké *Spitz* Lipótot választották meg. Az igazgatóság átvette mindazokat a szerződéseket, a melyeket *Spitz* Árpád az előbb létezett petroleum-konzorcium részére kötött. *Neumann* Simont kereskedelmi igazgatóvá, dr. *Sztravsky* Zsigmondot művezető igazgatóvá választotta meg, és mindkettőt cégjegyzési jogosultsággal ruházta fel; jogtanácsossá dr. *Basch* Gyulát választották meg. Az igazgatóság tudomásul vette, hogy a pozsonyi közlajfinomító részére végleg meg van szerezve a 'elek, a szükséges megrendelések már megtörténtek, az építés megkezdődött s a finomítót alkalmasint már augusztus végeig teljesen üzembe fogják helyezhetni.

* Az északmagyarországi egyesült kőszénbánya és ipar r. t. *Deutsch J.* József elnökleite alatt a napokban tartotta meg évi közgyűlését. Az évi jelentésben jelentékeny nagy munkálatokról adtak számot és a mérleg is igen biztató jelenségekről ad hírt. Az évi tiszta nyereség 427,251 frt 11 kr-ra rugott. Az igazgatóság ebből 100,000 frtot a szénkiaknázás és értékesítketés teherzamlájára kért iratni, 100,000 frtot új bányanyitásokra rezerváltatott és a tantiémek levonása után, 200,000 frtot osztalékokra indítványozott kiadatni. Az osztalék 10 százaléknak felel meg és belőle minden részvényre 10 frt jut. A jelentést és mérleget tudomásul vették és a kilépett igazgatósági tagokat: *Birnbaum* Emilt, *Frey* Ferenczet és *Reichert* Izidort, valamint a felügyelő bizottsági tagokat újra megválasztották.

A keszthelyi izr. hitközségtől.

P á l y á z a t.

A keszthelyi izr. hitközségnél f. évi július hó 1-én 800 korona évi fizetéssel, fél sechita és egyéb szokásos mellékjövedelemmel díjazandó metszői (schochet ubodék) és énekkarvezetői állás betöltendő. Csak oly pályázó kérvénye fog tekintetbe vétetni, ki a magyar nyelvet szóban és írásban bírja, az énekkar vezetésére képességgel bír. Az eddigi működésről szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvények (a családi állapot és életkor feltüntetésével együtt) f. évi május hó végeig a hitközségi elnökséghez intézendők.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsájthatnak. Uti költség megtérítésére csak a megválasztott tarthat igényt.

Keszthely, 1895. április 12.

Hoffmann Soma,
hitközs. elnök.

ÖSSZES
GAZDASÁGI
GÉPEK.

Gőzcséplők

Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakbavágó felvilágosítással és tanácssal, árak és feltételek közlésével szívesen és

díjmentesen szolgál.

ELSŐ MAGYAR
GAZDASÁGI GÉPGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

Gyártelep: BUDAPEST, külső váci-út 7. sz.

HIRDETMÉNY.

Tapló-Hermány, Sáros vármegyei 100 ház számon felüli községében egy a regale bérletre alkalmas és berendezett lakház, gazdasági épületekkel, továbbá 6 hold szántóföld, rétekkel, a hozzátartozó legelő- és erdőrésszel, **2200 o. é. frtért** azonnal eladandó. Megjegyzendő, hogy szatócsüzletnek is alkalmas. A bérleti szerződést czélszerű árban megkötöttem.

KLEIN GYULA, Tapló-Hermány, Sárosmegye.

3%-os

magyar jelzálogbank-sorsjegyek.

Huzás 1895. április hó 25-én.

Főnyeremény

100,000
korona.

Eredeti sorsjegyek szorosan a napi árfolyamhoz, vagy **részletfizetésre** az 1885. évi XXXI-ik törv.-cikk értelmében.

1 darab 36 részletre à 4 forint 40 krajczár.

Igérvények à 2 frt., bélyeggel együtt.

BEIMEL LAJOS

bank- és váltó-üzlete

a »Sorsolási Közlöny« kiadóhivatala

BUDAPEST,

IV., Kecskeméti-utca 13. szám.

Fiók: II., Fő-utca 6. szám.

Országos ingatlan forgalmi iroda
Kovács Gábor

Budapest, IV. ker., Szervita-tér 8 sz.
Budapesti házak, telkek, magyarországi birtokok eladása vétele és azok bérbeadása lelkiismeretesen eszközöltetnek. Idei termésre előlegek adnak. Pénzkölcsön ingatlanokra 1. 2. 3. helyre amortizációra is, magán pénzek elfogatnak folyton bekebelezésre. Eladásra ajánlunk körüti bérpalotákat, házakat, villákat és telkeket, mind kitűnő vételek.

BUTOROK

részletfizetésre

legolcsóbban kaphatók

EHRENTREU ÉS FUCHS Testvérek

Budapest, VI., Teréz-körút 3. sz.

3%-os magyar jelzálog-sorsjegyek.

H u z á s o k:

április 25., július 25., október 25., január 25.

Főnyeremények:**200,000, 100,000**

korona.

Eredeti sorsjegyeket napi árfolyammal adunk el.

== Nálunk vásárolt ==

sorsjegyekre 95 frt kölcsönt adunk, jutányos kamat felszámítása mellett.

IGÉRVÉNYEK

az április hó 25-én tartandó huzáshoz:

1 drb. ára frt 2.—, 3 drb. ára frt 5.50, 5 drb. ára frt 9.—.

Megrendeléseket teljes utánvételre nem teljesítünk.

Schlesinger J. és társa

bank- és váltó-üzlet

Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. szám.

Kerti sátorok 5 forinttól feljebb.**VASBUTOROK**

saját gyártmányu,

mindennemű kerti sátorok, padok, asztalok és kar-
székek, valamint ágyak, gyermekágyak, bölesők,
mosdó-asztalok, sodrony-ágybetétek és kárpitozott
összehajtható ágyak, kocsiszékek betegek részére,
a legolcsóbb, leszállított gyári árakon kaphatók**HECEDÜS A.**legnagyobb vasbutor-gyárában
BUDAPESTEN.

Raktár és iroda: V., József-tér 14. szám.

Gyár: II., Zsigmond-utca 11.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Kivitel nagyban minden országba.

Kerti padok 5 forinttól feljebb.**Betegápoláshoz szükséges eszközök,**kötszerek, valódi francia gummiárak, legújabb találmányu
cs. kir. szabad. sérvkötők stb., beszerzésére legmelegebben

ajánlhatjuk

KELETI J.cs. és kir. szabad. kötszergyártó
céget**BUDAPEST,**

IV. ker., Koronaherczeg-utca 17. szám.

Fontos Mohelimnek! מוהלים. Valódi solingeni mohel
kések biztonsági lemezzel, legújabb előírás szerint 2.50
egész 5 frtig., valamint dús választék az összes solingeni
acél-árakban.

Ne vegyenek

— SÍRKÖVET, —a mig **Heimlich Adolf**, Budapest, Kerepesi-
út 54. szám alatti**Sírkőraktárát**meg nem látogatták, mivel itt dús választékú, jutá-
nyos áron a legszebb kivitelű árut kaphatnak.

Vésés, valamint aranyozás díszesen és gondosan eszközöltetik.

Sírkőfelállítás, úgy helyben mint vidéken hala-
déktalanul elvállaltatik.**LIPIK JÓDFÜRDŐ****— SZLAVÓNIABAN. —**

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892. Bécs 1894.
Róma 1894.**Vasuti állomások: PAKRATZ-LIPIK (déli
vasút), monettérti jegyek 33%, árended-
ménynyel és OKUCSÁN (m. á. v.) zónatarifa.**Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó
hőfoka 64° C. Hegyek által védett égálj.A lipiki hévíz nagymennyiségű natrontartalmánál
(Magyar Ems), valamint magas hőfoka és jódos összekötte-
tésénél fogva ivó- és fürdő-kúra gyanánt a legjobb siker-
rel használtatik a test nyákhártyáinak mindennemű hurutos
bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.); csúszos és
köszvényes bajoknál e forrás első helyen áll az európai
források között, ugyszintén mirigy- és vérbajoknál, görvél-
kóránál, izzadmányoknál stb. is. — Mint hivatalos fürdőorvos
Dr. Marschalko Tamás működik.Legnagyobb fényvel és pompával berendezett és színpad-
dal ellátott gyógyterem, új étterem- és kávéházi helyiségek,
nagy új gyógyszállodák. Villamos világítás. Igen kiterjedt
árnykos park. Pompás és nagy fedett sétány bazárhelyisé-
gekkel. A legnagyobb luxussal és kényelemmel berendezett
porcellán-, márvány- és izzasztó fürdők, terjedelmes fürdő-
medenczék (Tepidarium).**Jódviz-szétküldés**mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyar-
országon: **Edesky L.** Budapesten. Ausztriában: **Ungár S.**
Bécs, Jasomirgottsse 4. és **Mattoni Henrik** Bécs, Tuchlau-
ben, valamint minden nagyobb droguistánál. — Bármily
fölvilágítással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

KOHN ARNOLD

gazdag sírkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sírkőállítás szomorú
kötelességét kell teljesíteniök.Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámításért
kezeskedik a cég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

Az

„Izr. siketnémák orsz. intézeté”-ben

a jövő tanév f. é. szeptember hó 1-ével veszi kezdetét. Új növendékek felvételéért való kérvények az intézet igazgatóságánál (VII., Bethlen-tér 2. sz.) f. é. május hó 15-ig benyújtandók.
Budapest, 1895. április hóban.

Az intézet vezérő bizottsága.

ERDÉLYI

BORTERMELŐK

RAKTÁRA.

Weissburg József

BUDAPEST,

József-körút 33. szám

(Rákóczy-térrel szemben).

Ajánlja

természetes erdélyi hegyi, asztali borait,
valamintfehér, vörös borokat, palaczkban vagy
hordókban 35 kr.-tól felfelé, ab transito Angyal-
földön 8 kr.-ral olcsóbb.

Továbbá 8 éves

szilvórium, törköly, borovicska és

borseprő pálinka.

Husvét 80 kr. és 1 frt.

Telefon szám 57—94.

Sok pénzt

kerestek megbízóink utóbbi időben a tőzsdén az általunk ajánlott tőzsdei

értékpapírok vásárlásával.

A várható további gyors árfolyamemelkedésre való tekintettel megbízásokat mérsékelt fedezettel elvállalunk.

Pénz váltókra,

házak, birtokok és gyárakra 70%—90%-ig a teljes becsértékig.

Elfogadunk konvertálásokat 1000—500,000-ig, u. m. amortizációk, kölcsönök 5 $\frac{1}{2}$ % évenkénti törlesztésre.

Örökségek, hagyományok és haszonélvezetekre gyorsan eszközlünk kölcsönöket és vételeket, valamint

katonai házassági óvadékokat

és hitbizományokra kölcsönöket szerzünk. Házakat, háztelkeket, birtokokat és nyaralókat eladunk és cserélünk.

Ritter és Társa

tőzsdei és kereskedelmi bizományi üzlet

BUDAPEST,

VIII., Rökk Szilárd-utca 8.

Legfinomabb minőségű

BOROK,

valamint kítőző asztali és balatonmelléki pecsenye-borok nagybani és kicsinybeni eladása. Öt literől felfelé bérmentesen házhoz szállítatik.

»Első magyar mintaborraktár«

Budapest, VI., Teréz-körút 20. sz.

Telefon-szám 2479.

Budapesti közuti vaspálya-társaság.

HIRDET MÉNY.

A budapesti közuti vaspálya-társaság

XXX-ik rendes közgyűlése

folyó évi április 29-én, délután 3 órakor,

a társaság saját épületében, V. ker., Lipót-körút 22. szám alatt, fog megtartatni.

N A P I R E N D:

1. Igazgatósági évi jelentés; előterjesztése az 1894. évi zárszámadásnak és mérlegnek, valamint a felügyelő-bizottság erre vonatkozó jelentésének; az osztalék megállapítása; határozat a felmentvény megadása érdekében.
2. Az alapszabályok 1., 2., 24. e), f), h) és i) pontjai, 56., 59. d) pontja és 60. §§-ainak módosítása, illetve törlése.
3. Jelentés a társaság új tervezeteiről.
4. Netaláni egyéb indítványok a t. cz. részvényesek köréből, a mennyiben alapszabályszerűen (8 nappal a közgyűlés előtt) írásban fognának az igazgatóságnál bemutatni.

Az igazgatóság.

a 32 illetve 30 forintos árnak megfelelő keretben.

E remek festmények mindennemű reprodukciójára az egész kontinensre kizárólag egyedül jogosított

„KÖNYVES KÁLMÁN”

magyar irodalmi és könyvkereskedési részvény-társaság

BUDAPEST, Kerepesi-út 17. sz.

MUNKÁCSY MIHÁLY

„ÁRPÁD HONFOGLALÁSA”

című korszakalkotó festményének az eredetihez hűen színezett aquarell modorban reprodukált képét a lentebb leírt nagyságban, kiállításban és szállítási feltételek mellett azon meggyőződésben bocsátja közre, hogy azt minden magyar honfi, kinek szívét édes hazája iránti szeretet tölti el, örömmel üdvözölni és megszerezni fogja. Ezen kép felettébb sikerült, valóságos művészies reprodukciója hivatva van arra, hogy minden magyar lakot ne csak díszítse, hanem hogy eszményileg minden magyar honpolgárban ébreszsze és fokozza a hazafias önértéket és azt örökre tartsa fenn.

Ezen remek képnek rendes nagysága, körülbelül 12—15 cm-nyi széles keretét beszámítva, 132 cm széles (hosszu), 82 cm magas.

Az ily képnek ára vidékre az utolsó állomásig bérmentesen szállítva 32 frt, Budapesten 30 frt. Fizethető havi legkisebb 2 frtos részletekben.

Ugyanezen kép remek barna faragott, bronzbetéttel ellátott keretben, 35 frt. Vidékre 37 frt. Fizethető legkisebb 3 frtos havi részletekben.

Ugyanezen kép 10 1/2 cm széles festő keretben, 121×63 cm-nyi nagyságban, vidékre 25 frt, Budapesten 23 frt. Fizethető legkisebb 2 frtos havi részletekben.

E keretek mind gazdagon díszítve vannak, melyekben a kép üveg alatt és fahátlappal ellátva van elhelyezve.

E szelvény itt lementendő és hozzánk beküldendő.

MEGRENDELÉSI LAP.

Alulírott a „KÖNYVES KÁLMÁN” magyar irod. és könyvkeresked. részvény-társaságnál (Budapest, VIII., Kerepesi-út 17. sz.) ezennel megrendelem:

MUNKÁCSY MIHÁLY

„ÁRPÁD HONFOGLALÁSA”

című festményének aquarell-modorban reprodukált képét 107×57 cm nagyságban.

a kép neve: árban.

Kikötöm magamnak, hogy a fenti kép az utolsó vasut- vagy hajóállomásig bérmentesen czipenre szállítottak és kötelezem magamat annak vételéről forintos havi részletekben olyképpen törleszteni, hogy az első részletet a szállítmány vételénél a kézbetartóknak lefizetem utóvétel címén, a fennmaradó összeget pedig az árunk átvételét követő hónaptól kezdve a kitüntetett havi részletekben a szállító cégnek pénztáránál Budapesten teljesen és pontosan havi részletekben tartozom. A részletek pontos be nem tartása esetén felhatalmazom a céget, a részletek postai megbízás által való bevonására saját költségemen, a postai megbízás be nem váltása pedig az egész számla összegét egyszerre esedékessé teszi, elvonva tolem a részletezés kedvezményét.

Bármily előző megállapodás e rendelő lapon írásbelileg kitüntetendő, ellenesben érvénytelen.

Külföldi megrendelés:

Kelet: Név:

Lakhely: Állás:

Utolsó vasut- vagy hajóállomás:

„JÓKAI MOR összes műveinek nemzeti kiadása”

100 kötet, ára füzve 200 frt, remek díszkötésben márvány- vagy arany-metszéssel 250 frt. Eddig megjelent 20 kötet. Minden év tavaszán és őszén 10—10 kötet jelenik meg. Kapható cégünknel 3—4 frtos havi részlettörlesztés mellett. Az első 20 kötet egyszerre szállítatik.

Gazdagon kiállított, bő tartalma „Irodalmi Értesítő”-nk kíváncsra ingyen és bérmentve küldetik.

„Könyves Kálmán” magy. irod. és könyvk. részv.-társaság Budapest, VIII., Kerepesi-út 17.

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

I. Tűz-, szállítmány- és jégbiztosítási üzlet.

Kiadások.	Harminczhetedik évi zárszámla 1894 január 1-től december 31-ig.	Bevételek.	Vagyon.	Mérleg-számla 1894 december 31-én.	Teher.
I. Tűzbiztosítás.					
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonása után	1749900 17				
Függőben maradt károk tartaléka	115197 51				
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával	251067 28				
Jövedelmi adó és bányajuttatások	122451 53				
Postabérek	48948 28				
Adakozások közhasznú célokra 8.949 frt 73 kr. tartalék levonása után	410 27				
A tűzbiztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek	468299 12				
Behajthatlan követelések leírása	7492 73				
A következő évek készpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megtérülés nélkül	2000000	4763706 39			
II. Szállítmány-biztosítás.					
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával	41869 38				
Függőben maradt károk tartaléka	15686 85				
Szerzési költségek	2308 44				
A szállítmány-biztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek	14640 20				
A következő évek díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonásával	20000	94505 27			
III. Jégbiztosítás.					
Viszontbiztosítások és törlesztések	218639 63				
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával					
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosítások utáni bevételek levonása után	202963 24				
Behajthatlan követelések leírása	1026 58	1539568 07			
1894. évi nyeresmény		927100 26			
		7324880 49			
I. Tűzbiztosítás.					
Az 1893. évről áthozott készpénz díjtartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megtérülés nélkül		1900000			
416747892 frt 88 kr. kötött biztosítások után és a f. évb. lej. díjrésztelésekből bef. díjak frt 6424800.99					
levonva törl. díjak frt 523,055.49					
viszontbiztos. díjak . 663,007.84					
lejárt visszbiztosítási díj-résztelések . 1.136.321.34 frt 2.322.384.67		3102416 32			
Az 1893. évben függőben maradt károk tartaléka		112222 94	5114639 26		
II. Szállítmány-biztosítás.					
Az 1893. évről áthozott díjtartalék		18415 93			
29.819,314 frt 97 krnyi kötött biztosítások utáni díjak					
levonva: törlesztett díjak frt 17.672.85					
viszontbiztosítási díjak 102.428.19 = 120.101.04		62148 04			
Az 1893. évben függőben maradt károk tartaléka		14742 83	95906 50		
III. Jégbiztosítás.					
77.881,516 frt 84 krnyi kötött biztosítások utáni díjak		1558833 03	1558833 03		
IV. Egyéb bevételek.					
Beváltott szelvények után, valamint egyéb befolyt kamatok és árfolyamnyereség eladott értékpapírok és idegen pénznemek után		495183 84			
Társasági házak tiszta jövedelme		60967 56	556101 40		
			7324880 49		
Vagyon.					
Elhelyezett tőkepénzek takarékpénztárak- és bankoknál	2351810 77				
2.163,850. — M. kir. italmérségi jog kártalanítási 4 1/2%-os kötvények					
à 100. — = 2.163,850 frt — kr.					
480,000. — Pesti magyar kereskedelmi bank 4 1/2%-os záloglevelek					
à 100. — = 480,000 frt — kr.					
230,000. — Magyar jelzáloghitelbank 4 1/2%-os záloglevelek					
à 100. — = 230,000 frt — kr.					
200,000. — Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár 4 1/2%-os záloglevelek					
à 100. — = 200,000 frt — kr.					
11,894 drb magyar-francia biztosító részvénytársasági részvények					
à 100. — = 1.189,400 frt — kr.					
1059 drb Bécsi biztosító társasági részvények					
à 255. — = 270,045 frt — kr.					
16,800. — Pesti Lloyd társasági kötvények					
à 100. — = 16,800 frt — kr.					
A fenti értékpapírok után az év végeig esedékes kamatok 21,034 frt 21 kr.	4571129 21				
Leszámitolt, visszeszámitolt és egyéb váltók	874413 41				
A társaság házai	1210000				
Különféle adások:					
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselőségeknél	676938 08				
b) Maradványok idegen biztosító intézeteknél	407089 88				
Jégbiztosítási osztály folyó számlán	230319 54				
Központi pénzkészlet	40632 15				
A következő években lejártó díjváltók és díjkötelezvények összege			14.540,739 frt 92 kr.		
	10362378 04				
Teher.					
Részvényalapítók: teljesen befizetett 2000 egész részvény á 1000 frt				3600000	
Részvényalapítók: teljesen befizetett 2000 fél részvény á 500 forint				1000000	
Társasági tartaléktőke				3000000	
Külön tartalék				280000	
Tűzbiztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megtérülés nélkül				2.000.000	
Szállítmány-biztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megtérülés nélkül				2020000	
Tűzbiztosítási függő károk tartaléka				115197 51	
Szállítmány biztosítási függő károk tartaléka				15386 78	
Különféle hitelezők				327812 96	
Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok				2179	
Első m. ált. bizt.-társ. Lévy-alap Tisztviselők nyugdíjalapja				36979 39	
Életbiztosít. osztály folyó számlán				509279 91	
1894. évi nyeresmény				84142 22	
				927100 26	
* A külön tartalék az 1894. nyeresményből 500,000 frtra emelkedett.				10362378 04	

II. Életbiztosítási üzlet.

Kiadások.	Harminczhetedik évi zárszámla 1894 január 1-től december 31-ig.	Bevételek.	Vagyon.	Mérleg-számla 1894 december 31-én.	Teher.
Öröszett kötvények díja	283500 31				
isszaváltott kötvényekért	317768 70				
halálesetek után kifizetett kárösszeg	1071951 49				
ejárt kifizetési tőkéért	823245 08				
iháziasítási biztosításoknál haláleset következtében					
díjvisszatérítés	105023 54				
függőben levő károk tartaléka	297759 33				
vjáradékokért	36644 90				
szontbiztosítási díjak	777125 11				
lyegekért	75173 61				
adai bér, postadíjak, nyomtatv., uti s egyéb költség	309221 08				
sztí fizetések	79489 66				
vedelmi adóért	7143 02				
rosi díjakért	33971 16				
rszési és díjbehajtási költségek	377898 85				
sorsolt biztosítások tartaléka	13000				
hajthatlan követelések leírása	24823 47	3005827 31			
tartalék az év végén		25910035 66			
94. évi nyeresmény		183437 40			
		29977300 37			
A mult évből áthozott díjtartalék					
Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után	432958 87				
az előbbi években kiállított kötvények után	3836568 74				
abiztosított tőke emelésére fordított nyeresmények	18952 50	4238475 12			
Mult évi függőben volt károk tartaléka		319202 61			
lletékek		96759 03			
Kamatjövelelem		1105680 62			
Vagyon.					
Értékpapírok	24187183 01				
22.848,776 frt 83 kr. ugyan:					
3.371,000. Kor. n. é. m. kir. 4%-os koronajáradék 98 frt 25 krjával	1856003 75				
288,000 frtnyi m. kir. 4%-os aranyjárdék 123 frt 70 krjával	358256				
6.800,300 frtnyi m. földhitelintézet 4%-os záloglevelek 98 1/2 frtjával	6681294 75				
6.325,700 frtnyi m. földhitelint. 4%-os talajj. és szabályoz. zálog. 96 frt 50 krjával	6104300 50				
712,000 frtnyi magyar földhitelintézet 4 1/2%-os záloglevelek 100 frtjával	712000				
17,000 frtnyi magyar földhitelintézet 5%-os záloglevelek 100 frtjával	17000				
252,000 frtnyi pesti magyar keresk. bank 4 1/2%-os záloglevelek 100 frtjával	252000				
68,000 frtnyi pesti magyar keresk. bank 4 1/2%-os községi kölcsönkötv. 100 frtjával	68000				
96,100 frtnyi pesti magyar keresk. bank 5%-os záloglevelek 100 frtjával	96100				
106,000 frtnyi kisbirtokosok orsz. földhitelint. 4 1/2%-os záloglevelek 100 frtjával	106000				
145,000 frtnyi magyar orsz. közp. takarékp. 4 1/2%-os záloglevelek 100 frtjával	145000				
102,000 frtnyi kisbirtokosok orsz. földhitelint. 5 1/2%-os záloglevelek 100 frtjával	102000				
100,000 frtnyi magyar orsz. közp. takarékp. 4 1/2%-os záloglevelek 100 frtjával	100000				
30,000 frtnyi magyar jelz.-hitelb. 4%-os nyeres.-kölc. kötv. 125 frtjával	38400				
66,000 frtnyi magyar jelzálog-hitelbank 4 1/2%-os záloglevelei 100 frtjával	66000				
2.517,500 frtnyi Budapest fővárosi 4 1/2%-os kölcsönkötvények 100 frtjával	2517500				
1.709,500 frtnyi magyar kir. államvasutak ezüstkölcson 4 1/2%- kötv. 100 frtjával	1709500				
99,000 frtnyi m. kir. keleti vasuti államkölc. 5%-os aranykötv. 125 frtjával	123750				
199,900 frtnyi m. kir. 4%-os földterhermentesítési kötvények 97 1/4 frtjával	194402 75				
500,000 frtnyi m. kir. italmérségi jogkártalanítási 4 1/2%-os kötvény. 100 frtjával	500000				
Beszterceházya-banovai és piski-vidékhatárnyújt. vasuti els. kötvény	1057498 06				
33,500 frtnyi egyesített államad. 4 1/2%-os papírj. (máj.-nov. lejár) 100 frtjával	33500				
492734 Lire 60 c. olasz 5%-os járadék és kamatai	209271 02				
1894-ben esed. kam. és elszám. pénzküldemény	268603 98				
Jelzálog-kölcsönök	819749 95				
Kötvény-kölcsönök	2535949				
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök	11546 10				
A központ tartozása folyó számlán	84142 22				
Vezér- és főügynökök és mások tartozásai	638326 26				
	27201087 35				
Teher.					
Díjtartalék:	26.486,065 12				
levonva viszontbiztosítási díjtartalék 576,029 46	25910035 66				
Biztosítási alap	245931 44				
Kiháziasítási tőkének nyeresménye	506350 84				
Függőben levő károk tartaléka	297759 33				
Díjleszállításokra vonatkozó nyeresmények tartaléka	54270				
Előre fizetett díjak az 1895—					
1897 évekre	3023 51				
Fel nem vett nyeresmények 1893. évről	33 45				
Kisorsolt biztosítások tartaléka	19000				
Viszontbiztosító intézetek és mások követelései	34408 02				
1894. évi nyeresmény	183437 40				
	27201087 35				
Szende Károly, a közp. könyvvizetés főnöke.					

Budapest, 1894 december hó 31-én.

Az igazgatóság: Harkányi Frigyes, Jeney Lajos, Lévy Henrik, Ormody Vilmos, báró Schosberger Zsigmond, gróf Zichy Nándor.

Agoston József, életbizt. osztályfőnök.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készültnek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.

Kaczvinsky János, életbizt. könyvvivő

A felügyelő bizottság: Gróf Bathányi Géza, Giczey Samu, Jekelfalussy Lajos, László Zsigmond, Szitányi Izidor.

A pesti hitközség közgyűlése.

Április hó 7-én.

A pesti izr. nagy hitközség képviselőtestületének nem tulnag, de mégis elég számbavehető érdeklődése mellett nyitotta meg az elnöklő *Kohner* Zsigmond a közgyűlést, miután az egybegyűlteket üdvözölte.

Az évi jelentés általános részét *Stiller* Mór dr. indítványára olvasatlanul, közfelkiáltással fogadták el. A kezelési eredményeket tudomásul vették, a fölmentvényt megadták és a rendkívüli kiadásokat jóváhagyták.

Következett a számvizsgálók jelentése, mely mindent rendben lévőnek talált és a vagyonkezelésre nézve a fölmentvényt megadását indítványozta, amit egyhangulag elfogadtak.

Ezután egyhangulag megválasztották a f. 1895. évre a számvizsgálókat, névszerint Beck Nándort, Fürst Jakabot, budai Goldberger Bertholdot, Herzl Tivadart, Holtscher B. Lipót, Messinger Ármint, Strauser Sándort.

A 36,871 frt 38 krnyi kezelési fölösleg hováfordítása tekintetében határozatra ment, hogy 20,000 frtot a templomalaphoz, 10,000 frtot az iskolaalaphoz és a többi 6871 frt 38 krt a Bródy Adél-féle gyermekkórház beruházási költségfedezetéhez csatolnak.

Az 1895. évi költségvetési javaslatot fölolvastottnak tekintették és egyhangulag elfogadták.

A fiúiskola és a Bródy Adél-féle gyermekkórház építésére vonatkozó előterjesztéseket, melyeket a hitközség jelentésével és költségvetésével együtt előző számunkban kimerítően ismertettünk, tudomásul vették és hozzájárultak az építkezések megkezdéséhez.

Azután elnök indítványára a Bródy Adél-féle gyermekkórház és a hitközségi kórház újabb telekrészei adományozása ügyében a fővárossal kötendő szerződésre vonatkozólag erényi *Ullmann* Sándor dr. és megyeri *Krausz* Lajos hozzászólásai után megadták a szükséges fölhatalmazásokat.

Ezt a közgyűlés tárgysorozatának legbehatóbban megvitatott pontja, a hitközségi adómaximum megállapításának, illetőleg fölemelésének kérdése követte. Három nézet jutott kifejezésre. Az egyik a jelentés álláspontja, mely világosan és kifejezetten megmondja, hogy »nem a kultuszjárulék általános fölemeléséről van szó, hanem kizárólag annak szabályozása és arányosabbá tételéről.« Ennek a föl fogásnak voltak szószólói az elnök, *Schweiger* Márton, *Krausz* Lajos, *Tencer* Pál és *Sámuel* Lázár. A másik nézet a lényeg-kérdést nem is érintette, pusztán a formaiság kedvéért kívánta, hogy bővebben indokolt és kellőképen előkészített javaslattal kellett volna az előjárásnak előállania. Ezt az álláspontot a vita megindítója, *Fränkel* Sándor dr. képviselte. A harmadik nézet pedig abból a föltevésből indult ki, hogy az előjárás általános adóemelésre törekszik. Ennek a föl fogásnak *Weiss* Berthold és hatvani *Deutsch* Sándor voltak a szószólói.

Az előjárásági jelentésben foglalt előterjesztéssel szemben is különösen *Kohner* Zsigmond fölvilágosító szavai után egyik ellennézet sem állhatott helyt, mert az indítvány a szakbizottságok retorikáján keresztül ment, indokait a hitközség fokozott igényeiben leli, ami a jelentésben is meg van mondva. E mellett a direkt adók 10 év alatt 40%-kal, az indirekt adók 270%-kal és a hitközségi intézmények kiadásai 190%-kal emelkedtek, de a kultuszadó változatlan maradt. Az eddigi 400 frtos maximumot

most csak hárman fizették, a közadózási képesség igazolt emelkedése és a hitközségi intézmények immúnensen szaporodó szükségletei teljesen indokoltá teszik a maximum emelését, ami egyáltalán nem jelenti a kultuszadó általános emelését. Az elnök hivatkozott a hitközségi tagok amugy is nyilatkozó áldozatkészségére, melynek *Krausz* Lajos ezen a gyűlésen is megkapó szép szavakban és sok lendülettel adott kifejezést.

Fränkel dr. zárszava után a közgyűlés tulnyomó nagy többsége elfogadta az adómaximum 1000 frtra való fölemelését.

Goldziher Ignác dr. titkár fölolvasta ezután az előjárásági jelentését, mely szerint a hitközség *Deutsch* Jakab nevére a fiárvaháznál 5000 frtos alapot létesített, melynek 200 frtos kamatai fejében a fiárvaháznál egy helyet *Deutsch* Jakab 1895 től kezdve évről-évre betölthet.

A siketnéma intézet telkére vonatkozó kisebb jelentőségű határozat után elnök indítványára két választmányi tagot, u. m. *Bródy* Zsigmondot és *Gomperz* Károlyt és tíz tagot választottak; a f. év őszén történő választások vezetésére; névszerint a következőket: *Bettelheim* Miksa, *Fürst* Jakab, *Halász* Frigyes dr., *Hüvös* József dr., *Mandel* Mór, *Popper* István, *Rosenberg* Mór, *Seemann* Ignác, *Wahrman* Sándor, *Weiner* Károly.

A választmány a maga kebeléből színe 10 tagot küldött ki a célra és pedig a következőket: *Adler* Gyula, *Baumgarten* Lajos, *Breitner* L. Zsigmond, hatvani *Deutsch* Sándor, *Fleischmann* Ede, *Keppich* Lipót, *Mandel* Ignác J., *Neumann* Antal dr., *Schlesinger* Ignác és *Tencer* Pál.

Majd a VI. kerületi izr. községkerület képviselőtestébe választották meg a hitközség 66 mandatáriusát. Az egyhangulag történt választás eredménye a következő:

Adler Lajos, *Alexander* Bernát dr.*, *Agai* Adolf dr.*, *Bacher* Vilmos dr., *Báron* Jónás dr., *Baumgarten* Lajos*, *Bródy* Zsigmond, *Brüll* Ármint, *Chorin* Ferencz dr., *Décsey* Zsigmond dr., *Deutsch* Antal (hírlapíró), *Deutsch* Jakab (a fiárvaház elnöke), *Deutsch* Sámuel (hitk. előjáró), *Ehrlich* Mózes, *Farkas* Emil dr.*, *Felék* Béla dr.*, *Fenyvessy* Adolf, *Fleischmann* Ede, budai *Goldberger* Berthold*, *Goldziher* Ignác dr., *Grünbaum* Miksa, *Halász* Frigyes dr.*, *Hüvös* József*, *Jellinek* Arthur dr., *Kármán* Mór dr., *Kaufmann* Dávid dr., *Kayserling* M. dr., *Keppich* Lipót, *Kohn* Sámuel dr., *Kohner* Zsigmond, *Kornfeld* Zsigmond, megyeri *Krausz* Lajos, *Löw* Tivadar dr., *Mandel* Pál dr., *Marczali* Henrik dr.*, *Mezey* Ferencz dr., *Mezei* Mór dr., *Mankácsi* Bernát dr., *Neumann* Antal dr., *Neumann* Ármint dr., ifj. *Neumann* Sándor dr., *Pfeifer* Ignác, *Pollák* Ilés*, *Popper* István*, *Reuss* Károly, *Rott* Jakab dr.*, *Sámuel* Lázár dr.*, *Schosberger* Zsigmond báró, *Schreyer* Jakab dr., *Schwarz* Ármint (bankigazgató), *Schwarz* Gasztáv dr.*, *Schweiger* Márton, *Simon* József dr.*, *Sternthal* Adolf, *Stiller* Bertalan dr., *Stiller* Mór dr.*, *Szabolcsi* Miksa*, *Szili* Adolf dr. (kórházi főorvos), *Szab* Károly, *Tencer* Pál, erényi *Ullmann* Sándor dr., *Veigelsberg* Leó*, *Visontai* Soma dr.*, *Wahrman* Sándor, *Weinmann* Fülöp dr., *Weiss* Berthold.

Az eredmény kihirdetése után, melyet a képviselői tagok nagyobb része meg sem várt, mert *Simon* József dr., az izr. iroda titkára leányának esküvőjére sietett — elnök az ülést berekesztette.

* A csillaggal jelöltek új tagok.

A hébernevek használatáról.

Az »Izr. Magyar Irodalmi Társulat«-ban folyó évi márczius hó 3-án tartott felolvasás alkalmával fölvetették e kérdést: »Hogyan van az, hogy ősapáink és más jeles férfiak neve a Szentírásban többszörösen nem fordul elő« stb. A kérdés e becses lapban részletesen volt közölve; hozzá is szóltak már többen, a miért ismétlését fölöslegesnek tartom.

A fölolvató estén röviden jeleztem álláspontomat s most is fönttartom állításomat. Azért nem akadunk Ábrahám, Mózes, Áron, Dávid, Salomo stb. nevek ismétlésére a bibliai, talmudi és a Geonim korszakokban, mert elődeink tartottak attól, hogy a név viselője nem halad azon az uton, mint az, ki a Szentírásban dicsőítéssel említettet.

A XVII. században érintették e kérdést Velenczéből való R. Szimcha Kohen, újabb időben irodalmunk nagymestere a megdicsőült Dr. Zuntz és hazánkban bold. Löw a »Die Lebensalter« könyvében, dr. Chaim Halberstam, új-szandeczi rabbi és Landshut a »Bikkur Cholim« című munkájában. A keresztény tudósok részéről pedig Hiller, kinek 1706-ban, Simonis, kinek 1741-ben jelent meg munkája és Ewald a jelen században. Mind a nyolczan a fentemlített kérdésnek csak azon részével foglalkoznak, mely a nevek eredetére stb. vonatkozik, de annak okát, hogy a későbbi nemzedékek ősapáink és a jeles férfiak neveinek használatát miért mellőzték, fentnevezett szerzők nem említik.

Prágai időzésem alkalmával kérdeztem nagy mesterünket, a megdicsőült rabbi Rappoportot, »hogyan van az, hogy a Szentírásban előforduló valamennyi név és azoknak használatában általában csak a Gaonim korszaka után honosult meg felekezetünkben?«

Erre a kérdésre bold. mesterem így válaszolt nekem: »A bibliai neveknek használata csak a karaita mozgalomnak köszönhető, miután ezek a talmudi hagyományt általában mellőzték és az első száműzés óta a mesterséges névfaragást és az idegen népektől és nyelvekből átvett neveket az ő társadalmukból kiküszöbölték és kizárólag csak a Szentírásban előforduló neveket használták, így tehát a rabbinisták is kénytelenek voltak ezen újítást felekezetünkben alkalmazni.«

Magyarázatait eképpen folytatta: »Látszik, hogy az ő-kor népeinél az a szokás volt elterjedve, hogy a híres és jeles férfiaknak neveit elhalálozásuk után az újabb nemzedékre nem alkalmazták és az első zsidó-keresztények is a fentemlített szokást követték. Origenes bibliafordításában találjuk, hogy ősapánknak »Jacob«-nak nevét ugyanígy használja, holott a többi Jacob nevű egyéneket »Jacobus«-nak nevezi. (I. Máté 1., 15.) Szintúgy nevezi Jezusnak öcsét, ki később Jeruzsálemben mint püspök működött, »Jacobus«-nak (I. Máté 13., 55.) Bold. Löw föntnevezett munkájában (99 l.) némiképpen szintén ily értelemben nyilatkozik: »Den Karaiten blieb die Namenkasuistik ganz und gar fremd; mit den Protestanten haben dieselben auch den Berührungspunkt, dass sie zumeist biblische Nahmen führen.« Ebből tehát világosan kitűnik, hogy az az újítás, hogy ősapáink és a zsidó életben előfordult jeles férfiak nevei használatban vannak, egyedül a karaitáknak köszönhető. Nevelési szempontból igen fontosnak tartjuk ezt a momentumot, miután a név viselőjét buzdítja, hogy mint elődjé, ére-nyes uton haladjon.

Még a jelen században is voltak férfiak, u. m. Luzzatto és Della-Torre, a kik nem helyeselték, hogy a családtagok tulajdonneveit elhalálozásuk után tovább is alkalmazzák (I. Kerem Chemed IV. 127. l.).

Budapestén, 1895. április hó 14. én. Pollák Kaim.

Talmudból és Midrásból.

Városodban neved, idegenben ruhád.

(Hol nem ismernek, nagyobb sulyt kell fektetned ruhádra, mint otthon, hol ugyis tudják, ki vagy.)

Sabat tractatusa 145. l.

*

Mielőtt haragodnak engednél, hálj meg vele egyszer.

Jalkut Jezsaiás 284.

*

Ne neved gyászolók közt, ne sirj vigadók közt, ne ülj, hol mindenki áll, és ne állj, hol mindenki ül. Szóval, tartozol mindig tekintettel lenni környezeted érzelmeire, fölfogására.

Derech-erecz-rabba 6. fejezet.

*

Nézd, mily roppant recsegéssel égnék e tövisek. Azt kiáltják, im' mi is fa vagyunk.

Kohélet-rabba 74.

*

Vágd le a fejét, de vigyázz, hogy meg ne haljon.

(Ironikus megjegyzés. Utalás a dolgok szükségképeni következményeire.)

Sabbat tractatusa 135.

*

Hogy Noe az első szőlőt plántálta, eljött Sátán s följajánlotta segítségét. Várj, szól, mindenekelőtt megtrágyázom a talajt. Hozott aztán bárányvért, rögtön utána oroszlánvért, utóbb sertésvért és végül majomvért. — Miért hoztad éppen ezeknek az állatoknak a vérért? — kérdezé Noé. — A bárány, válaszolt Isten eltaszított fia, az ember állapotát jelzi, mielőtt a gyümölcs nedvéből fog inni, mely itt nőni fog; iszik mértékkel, oroszlánvá válik b'orságban és munkakedvben; ha túllépi a mértékét, sertéssé lesz, szennyes és undort keltő; ha még azután is folytatja az ivást, majommá válik, az emberek bolondjává, a piac csodájává.

Midras Tanchuma 58.

*

Négy ember ellen lázad föl az ész: a szegény ellen, ki kevélykedik; a gazdag ellen, ki hazudik; az öreg ellen, ki erkölcstelen életet él; és a község vezére ellen, ki azt hiszi, hogy a község az ő kedvéért létezik.

Peszachim tractatusa 113. l.

*

Ha kő esik a korsóra, eltörik a korsó; ha a korsó esik a kőre, akkor is a korsó törik el: a korsó mindig eltörik, ha kővel ütközik össze.

Midras-Eszter 93.

*

Ha feleséget keressz, szállj egy lépcsővel alább.

(Ne ugy házassodj, hogy a nő téged emeljen magához, hanem mindig a nő legyen az, ki általad magasabbra emelkedik.)

*

Ha idegenbe kerül az eb, hét évig nem ugat.

(A legmerészebb ember is külföldön összehuzza magát.)

Erubin tractatusa 61. l.

Sz. M.

A zsidó iskola egyik főfeladatáról.

Az Örökkévaló neve.

יהוה

— Hajah, hóveh, jíjhéh. —

(Folytatás az »Egyenlőség« 12. számához.)

Ha már így az elősorolt okoknál fogva meg nem engedhető, hogy a tetragrammaton név gyanánt kimondassék, amint csakugyan az iskolában sem szabad azt a gyermekekkel mondatni; mennyivel inkább kárhoztatandó, ha az izraelita írók újabb időben nemhéber nyelven írt értekezéseikben a tetragrammatont a héber szöveg szerint magánhangzókka megtoldva s így kimondhatóvá téve, kiírják, ahelyett, hogy írásban is ennek jelentését, t. i. az »örökkévaló«-t használnák? Nem megdöbbenő-e izraelitára nézve, ha a világ urát tulajdonnévvel — akár csak mint más mesebeli istent — jelezve látja? Ez által nemcsak hogy az iskolát kompromittálják az esetleg ezt megfigyelő valamelyik érettebb iskolás előtt, hanem éppenséggel a fiataliságot az isteneszme felfogásában zavarodásba hozzák.

Ha nemizraeliták az ily kiírást maguknak megengedik, nem csoda; mert egy az, hogy többnyire — tisztelet a kiveendőknél — nem értik a dolog lényegét; más meg, hogy nemcsak ezt, hanem még furcsábbat is megengednek maguknak, mihez nekünk, izraelitáknak, semmi közünk.

Igaz, hogy Luther szentírásunk* németre való fordításában izraelita mód szerint a tetragrammatont szintén nem írja ki, hanem úgy jelzi: »Der Herr«, megfelelőleg a héber »adonaj«-nak. Lehet, hogy előtte feküdt a versio alexandrinica septuaginta, mely Ptolemaeus Philadelphus egyiptomi király rendeletére 70 izraelita tudós által készült, hol szintén nem profanáltatik a tetragrammaton görög betűkkel való kiírással, hanem mindenütt úgy jártak el a fordítók, amint a tetragrammaton izraelita mód szerint olvastatik, t. i. az »adonaj« szónak megfelelőleg. Így van ez az utóbbinak nyomán készült első latin fordításban, a vulgatában is. Mindebből látható, hogy régentehitünk lányvallásában sem profanálták a tetragrammatont. Persze most már ott tulateszik magukat ezen kegyeleten, mihez nekünk, izraelitáknak, hozzászólásunk nincs. De határozottan kárhoztatandó, ha izraelita írók, kik, daczára, hogy ismerik azon magasztos ideát, melyet ama négy héber betű magában rejt, mégis utánozzák a tájékozatlanságból vagy kegyeletlenségből származó újabb szokást.** Őrizkedjünk még csak látszatától is annak, mintha mi, izraeliták, a világ urát tulajdonnévvel illetnők; azért az »adonaj« szót se alkalmazzuk más nyelvbeni előadásainkban fordítatlanul, nehogy tájékozatlannoknak mint tulajdonnév tűnjék fel. De a tetragrammatonnak teljesen megfelelő »örökkévaló« minden félreértést kizár. Szíveleljük meg Abtalon szavait, ki azt mondá: »Chachamim hizabára bedibréchem« »Ti bölcsék legyetek, óvatossak szavaitokban, mert ezek oda is elérhetnek, ahol rossz, zagyvalékos források lakadoznak, ahol azokat félreérténék vagy szándékosan helytelenül magyaráznák, s így az Isten neve megszenteltetnénk.« 1, 11)

* Ó-testamentom, amint azt hitünk lányvallásában nevezik; de ránk nézve nem ő, mert nekünk új nincs.

** A jeruzsálemi templomban a főpap által az engesztelés napján gyakorolt szertartási eljárásra csak nem hivatkozhatnak!

Szem előtt tartva a tetragrammatonban rejlő magasztos eszmét, az izraelita iskolának a vallásitanításnál főfeladata, hogy oda has-on, miszerint a tisztán szellemi Isten egyetlenségének minden mellékfogalmat kizáró ismerete, valamint Izrael becsületének megóvása, mely csakis a jó erkölcsök gyakorlása által történhetik, sőt, amennyire csak lehet, az izraelita névnek dicsőség szerzése iránti kötelességérzet a gyenge sarjadék fogékony szívében mély gyökeret hajtszon. De ez csak akkor fog sikerülni, ha a szülői ház az iskolát ezen szent törekvésében kiváló gondnal hathatósan támogatni fogja. Ha azonban a szülői házban az izraelita vallás magasztos isteneszméjén csorbát ejtő, olyasféle szokások és szójárások, habárcsak utárvási vágyból is, honosítottatnának meg, melyek a gyermekek felfogását a legfontosabb hitcikkelyt, t. i. az egyetlenség Istenben való hitet illetőleg könnyen más irányba terelhetnék, akkor az iskolai működés, melylyel a tanítók ezen főfeladatnak megfelelni igyekeznek, nem csak hogy hatásában megbénítottatnék, hanem a kitűzött cél elérése éppenséggel lehetetlenné tétlenék.* Ezen kitűzött cél elérése, mint mondtam, főfeladata ugyan a népiskolának is, de ezen szellemi munkát szubtilitásánál fogva teljesen bevégezni már azon okból sem képes, mert még csak kiskorúakkal van dolga, kik a magasabb röptű eszmék tökéletes felfogására nem eléggé fejlődöttek. Marad tehát az érettebbeknél folytatandó vallásoktatásnak elég teendője. Mindamellétt szem előtt tartandó Tárfon rabbi mondata: »Lo alecho hámelacha ligmor; velo attah ben chorin lehibatél mimmeanah.« (Aboth 2, 16)

Ha azt akarjuk, hogy a sarjadosó nemzedék, mely iskoláinknak, Isten ezen kertjeinek gyenge p'ántaiból kerül ki, majdan vallását illetőleg tévelygésbe ne essék, törzsének multjában s jövőjében kételkedővé ne legyen silány nádszálként, melyet minden csekély szélő is megmozgat, ingadozóvá ne válják, hanem a még mindig viharoként dühöngő üldözések és embergyűlöletnek, is melynek mi izraeliták többé-kevésbé kitéve vagyunk, ellentálljon s meggyőződésében semmi által sem ingatassék meg; s ha kell, hogy az izraelita nehéz sorsát, ellene való bátor küzdelemmel ugyan, de térfias szilársággal vise'je: szükséges, hogy a fiataliságot a népiskolából való kilépése után, nem csak az ott nyert alapismeretek bővebb körével, hanem az izraelitáknak a multban már is teljesített s a jövőben még teljesítendő nagy missiójával is, az izraeliták világtörténelmi jelentőségével megismertessük, hogy ennél fogva önértzetesen, emelkedett öntudattal izraelitának vallja magát.

A multban teljesített missionális feladatu'knak megoldása nem csak abban keresendő, hogy a pogánynépek nagy tömegeit izraeliták hódították meg a zsidóhoz közelálló és tőle származó kereszténységnek, hanem egyáltalán őseink azon érdemében, melyet mint letelepítőket a világról szóló nagy eszméknek maguknak szereztek.

Figyelmeztessük tehát gyermekeinket dicső őseinkre; Ábrahámától kezdve törzsünk valamennyi nagyjaira. Itt egy Mózes, kit az egész világ tisztelettel említ; egy Jezsaiás, ki elragadó nyelvezettel fejezi ki a felvilágosodottság s tiszta erkölcsiség magas po'ezá-ja való emelkedettségét, s ez által dicsőségünkre válik. Egyáltalán emeljük ki előttük prófétáink s irodalmunk nagy befolyását a népek erkölcsi képzé-ére. Szellemi kincseinket,

* Célzásom illusztrálására szolgáljon azon nem eléggé megrovandó tény, miszerint némely izr. háznál a dicső makabeusok hős tetteire emlékeztető chanuka mellőzésével az ültőidőben egész más fajtájú ünnepélylyel kapcsolatos meglepetésben részesítik a gyermekeket.

melyeket mi a világnak kölcsönöztünk. Vagy nem Mózes III. könyve 19. fejezete, 18. versében olvasható-e legelőször: »szerezd embertársadat mint önönmagadat.« »Veahábia lereacha kamocha?« Nem szerepel-e közmondáskép a következő mondat: »Ki másnak vermet ás, maga esik bele.« »Bor karah vájáchp. rehu, vájippol b'sáchá-z jifal.« (Zsoltár 7, 16.) A tájékozottak előtt tudva van, hogy az erkölcsiség legmagasabb fokát hirdető mondatok egymást érik zsoltárainkban és s'entirásunk egyéb részeiben. A számtalanok közül még csak Hoséának egy velős mondatát akarom itt kiemelni, mely ismeretes közmondást képez ugyan, de forrása nem mindenki előtt ismeretes: »Ki szelet vet, vihart fog aratni.« »Ki ruách jizra, veszufaszah jikezoru.« (Hoséa 8, 7)

Hangsúlyozni kell iskoláinkban, hogy az izraeliták decalogusa, az évezredek előtti keletű tizparancsolatunk az egész civilizált emberiség erkölcsi törvényeinek alapját képezi, mint egyáltalán a mi bibiánk a világ legműveltebb népeinek szentírása.

Tudásuk serdülő gyermekeinkkel, hogy az évszázadokon át tartott borzasztó sanyargatás, emberjogaiktól való megfosztás és lealázás daczára sem sülyedtek az izraeliták az erkölcstelenség posványába, habár ez nem is lett volna csoda a velük szemben követett bánásmód mellett, melytől a szeretet geniusa mély szomorúságba borulva fordult el, s melyet az Istennek egy igazi szolgája, egy katolikus pap, dr. Döllinger, prépost és theologiai tanár, a müncheni tudományos akadémián, melynek ő volt az elnöke, 1881 július 25-én, nagy tudományáról tanuskodó beszédében következőleg jelez: »Das Schicksal des jüdischen Volkes ist vielleicht das erschütterndste Drama der Weltgeschichte.« És miután a világtörténelemben véres betűkkel feljegyzett, irányunkban gyakorolt embertelenségeket, melyek meztelen valóságukban az emberi nem gyalázatára válnak, ritka igazság-szeretettel feltárta, nagy szabású beszédének vége felé a többiek közt ezt is mondja: »Es ist, als ob die europäischen Nationen wetteifernd Alles aufgeboten hätten, um den Wahn zu verwirklichen, dass die Söhne der Heiden berufen seien, Büttel- und Henkerdienste an Gottes Lieblingsvolk zu verrichten.« Hogy — a mint mondám — mind ennek daczára sem sülyedtek az erkölcstelenség posványába, csak arról tanuskodik, miszerint az izraelita vallásban szilárd alapra fektetett, nagy szellemi és erkölcsi töké rejlik. De mi több, az iszonyu sanyarúság alatt sem szüntek meg szellemileg működni, sőt kinczöknek mintául szolgálhattak volna könyörületeség, jótékonyosság, mérés-életesség, józanság, erkölcsös és szeretetteljes családi élet és szerény tevékenység által. Igaz, hogy üldözöik nem igen vettek maguknak példát róluk. A gunynyal és megvetéssel szemben, melylyel más felekezetűek némely rakoncátlanai, kik többnyire német származásuak, gyermekeinket minden lépten-nyomon illetik, nehogy az ily méltatlankodás kedélyüket elke erítse s származásukat illetőleg a szégyennek bármily csekély árnyalata se háborítsa szívüket, emeljük öntudatukat azon történelmi valósággal, miszerint már akkor, mikor még a magát most a legműveltebbnek tartó német nép ősei medvebőrben jártak, és szellemi műveltséggel egyáltalán nem bírtak, az izraeliták már kultúr népet képeztek: miről a már akkor létezett terjedelmes irodalmuk tanuskodik. De egyttal serkentsük is gyermekeinket más felekezetűek iránti legnagyobb kimélet, türelmeség, sőt testvéries jóakarát tanusítására. Éritessük meg velük a prófétának ezen mondását: »Háló ab echad lechullanu, háló él echad beraanu, máduá nibgád is beahciv?« (Malachi 2, 10.) »Hát nem egy mennyei atyánk van

mindnyájunknak? hát nem egy Isten teremtett bennünket? miért bántaná testvér hát a testvért?«

Ha fiatalságunkkal mind ezt megértettük, bátran kérdezhetjük az ilyképen elmélkedésre ébresztetteket: Hát szégyen az ilyen törzsből, mint a mienk, származni? És könnyen megértethetjük velük azt is, hogy bizonyára nem. Sőt, hogy kérdésre szolgáltatna okot az izraelita ivadék minden tagjának azon elvitázhatlan tényállás is, miszerint törzsünkbeli és hitsorsosunk az, kit az emberiség milliói imádnak, kinek anyját a népek előtt zsidósága nem tette méltatlanná arra, hogy fohászaikkal hozzá forduljanak. Meg is ünnepli a keresztény világ évente január elsején mint festum circumcisionis (szeudah) ama zsidó magzatnak Ábrahám ösatyánk szövetségének jeleményével való ellátását, mely az erre rendelt időben, t. i. életének nyolczadik napján ősi szertartásuk szerint rajta teljesítettett. (Lukács evangel. 2, 21.)

Ugyanazon hitsorsosunk felnőtt korában a legfőbb isteni parancsként a következőt hirdette: »Halljad Izrael, a mi urunk Istenünk egyetlenegy!« (Márk evang. 12, 29.) Ez azon hitvallás, melyet mai napig is minden izraelita vall. (Maradjunk is rendíthetlennül hűek emelkedett szellemű és minden művelt emberhez méltó vallásunkhoz.)

Nem is meglepő, ha az evangéliomban a következő héber szavak olvashatók: »Éli, éli, lamma ázábtani!« (Máté evangel. 27, 46.) azaz »Istenem, Istenem, mért hagytál el engem!« mely héber szavakat ő, ki később az emberiség milliói által Istennek elfogadtatott, mint vallásos zsidó az Istenhez fohászokodva, mondott; mert az evangéliomokat zsidók írták, kik alkalmasint kegyetből azon példányokban is, melyek a görög izraeliták számára görögül írtak, meghagyták eredetiségükben az oly komoly perczben ajkairól elhangzott szavakat, melyeket ő az ő anyanyelvén, azaz héberül mondott vala.

Csakugyan sz. Pál apostol (rabbi Saul, rabbi Gamaliel tanítványa) és sz. Péter apostol (a mi Simonunk) még dicsekedtek is a pogányok előtt zsidóságukkal. Ugyanis sz. Pál a pogányokhoz így szólt: »Hát megvetette az Isten az ő népét? Bizonyára nem! Hiszen én magam is izraelita, Ábrahám ivadéka és Benjámin nemzetiségéből való vagyok.« (Rom. 11, 1. és apost. 10. 28.) És a vad és nemes olajfaképlettében a zsidókat a nemes olajfához hasonlítja. (Rom. 11, 24.)

De mentsen Isten, hogy azért elbizakodásra, vagy keresztény testvéreinket kevésbé becslésre tanítsuk gyermekeinket, sőt ismétlem: tegyük szent kötelességévé ifjuságunknak, bárkinek vallási meggyőződését a legnagyobb tiszteltben tartani. Mert vallásunk főelve: »A mit nem akarsz, hogy mások neked tegyenek, te se tedd azt másoknak.« Csak szükségesnek tartom fiatalságunk előtt azon ellenszenvnek igazolatlanságát feltárni, melylyel az életben ép azon részről találkozik, melynek üdvössége a zsidók közül (János evangel. 4, 22.) támadott* s azon törzsből származik, melyet sz. Pál apostol a nemes olajfához hasonlít s melyből az származott, ki az őt megelőző Hillel rabbi elvét, mely szerint Mózes törvényei között a »sema« után a legfontosabb ez: »Szeresd embertársadat mint önönmagadat« elfogadta és hirdette (Márk evangel. 12, 31.); azon részről, mely vallását tőlünk kapta, melynek alapításáért az illetőknél méltán elismerésre és testvéri szeretetre számítani jogosítva érezhetné magát a magotvető ivadék minden tagja, ha egyébiránt kifogástalan jellemű és más ellene fel nem hozható, mint csupán az, hogy izraelitának született.

* Így fordítja Károlyi Gáspár.

De vigaszul ismertessük meg fiatalságunkkal a száz-huszonegyedik zsoltárt.

Tárjuk fel érettebb növendékeink előtt, mily kép-letekben rajzolják prófétáink azon boldog, messiási kor-szakot, mikor, mint Jezáias ábrázolja, a farkas és bárány békében együtt tanyáznak, s a vadság és kegyetlenség végkép megszűntek; mert a magasztos istenismeret úgy tölti el a föld egész kerekiségét, mint a vizek a tenger fenekét elárasztják. (Jezáias 11, 6, 7, 8, 9, 10.) Mikor a népek a kardjaikat ekékké kovácsolják s nem is emelik egy más ellen dardáikat; nem is tanulják többé a hadimesterséget. (Jezáias 2, 4. Micho 4, 3.) S ha jól felfogták, hogy mit értünk mi izraeliták a messiási kor-szak alatt, hogy t. i. azt, mikor általános felvilágosodott-ság, erkölcsiség, testvéri szeretet, szelidség és igazság karolja át a népek valamennyijét; mely boldog korszak után mi már évezredek óta sóvárgunk s melynek bekö-vetkezésében való hitünk s reményünkért, azaz, messiási nép minőségünkben, mi már annyiszor annyi kint szen-vedtünk, mint soha nép e föld kerekiségén; mondom, ha mind ezt jól felfogták, mondjuk meg nekik, hogy nem-csak reményeink s kiszenvédéseinknél fogva vagyunk mi messiási nép, hanem már azon ténynél fogva is, hogy a messiási eszme a mi tulajdonunk, mert ezen eszme izraelita szülemény. Persze, hogy valósulása talán még jó távolban van; azért még a jövőben is alkalmasint még sokáig fog tartani missionális hivatásunk, mely szerint feladatunk a népekkel megértetni, hogy bibliánk-ban hirdetett Istennek azon parancsolata: »Szeresd em-bertársadat, mint önmagadat!« nem csak nyelvünkön hordandó, hanem azt tényleg is gyakorolni kell (de ne ám muszkamódra). Ne szűnjünk tehát meg erőnyeseknek lenni s gyakoroljuk tovább is a könyörületességét, a jóté-konyságot.

Legyünk mértékletesek, ne hagyjunk fel a józan-sággal. Legyen tovább is erkölcsös s szeretettel-jes családi életünk, hogy jó példánk által a népeket is magunkhoz vonzzuk, mert csakis így valósulhat, a mi a szentírásban, az izraeliták és keresztények szent könyvé-ben írva van: »Igy szól az Örökkévaló, a világ ura: Azon napokban a különböző nyelvű valamennyi népek-ből tizenkint kapaszkodva egy-egy zsidónak kabátja lebe nyébe, mondani fogják: »engedjétek, hogy veletek menjünk, mert hallottuk, hogy az Isten ti veletek vagyon.« (Zachariás 8, 23.)

Nem végezhetem be soraimat a nélkül, hogy ne ismételjem azon már említett feladatunkat, mely szerint szent kötelességünk gyermekeinket Izrael becsülete és dicsőségeért lángoló, szellemi harcosokká nevelni, mely-ben úgy a szülői háznak, mint az iskolának közremű-ködni kell.

Ezen feladat nagysága mellett eltörpül minden más, habár szokásban levő, de az erkölcsiségre semmi befo-lyással nem bíró és így lényegében mégis csak mellé-kes dolog.

Mert Isten neve szentesítése — kidus hásém — és Izrael becsülete és jó hírnevének megóvása min-denek felett kell, hogy álljon. Lichebod adonaj ule-szifártó!

Arad

Szilágyi Albert,

A zsidók története Liptó-Szt.-Miklóson.

(72. folytatás.)

VIII. A politikai jogegyenlőség időszaka.

(1868—1895.)

Csendes, lassu léptekkel közeledik egy szomorú menet. Egy földi vándor teszi meg utolsó útját. A hely-ség zsidói nem tekintik, valjon a mózesi hitet vallotta, avagy a »szeretet vallása«-nak hive volt-e az elköltöző; nyomban bezárják üzleti helyiségeiket, csatlakoznak a gyászolókhöz és elkísérik azt, ki már kiszenvedett, örö-kös hazája széleig. *Ez régi liptó-szt.-miklósi zsidó szokás.*

Az *egyesek* jótékonysága is a régi; kiki segít fele-barátja baján, a mint segitenie adott isten. *Herzog Fe-rencs*, kit az ég nem áldott meg földi javakkal, úgy iparkodott a jótékonyság kötelezettségének megfelelni, hogy 1870—1880-ig szegény fiukat gyűjtött maga köré, kiket a gimnáziumi tárgyakra díjtalanul oktatott, kö-vetve példáját a szegény *Azrielnek*, kinek emléke legen-daként szállt reá és a ki oly szerény volt, mint ő maga.

A *hitközség* jótékonysága is a régi. Van sok sze-gény, kiknek eltartásáról a legnagyobb titoktartás mellett gondoskodik. Csak a jótékonysági ügyosztály elnöke és a hitközség szolgája, ki a »*hetipénzeket*« az illetők lakására viszi, tudják, kik a hitközség ápoltojai. Ha jár-ványos betegségekről szóló hírek kezdenek keringeni, a hitközség nyomban megduplázza szegény ápoltojainak *heti pénzeit*, hogy jobban táplálkozhassanak, és ha a *jótékonysági ügyosztály* és a *szent egyesület* pénztárai ki-ürülnek, akkor gyűjtéseket rendel el, melyek mindaddig folynak, míg a veszély tart. Midőn az Oroszországból fenyegető vihar elől menekülő orosz zsidók anyagi se-gélyezése vált emberbaráti kötelességgé, *Singer Vilmos* rabbinak egyetlen felszólalása elegendőnek bizonyult arra, hogy az orosz testvérek részére két nap alatt 1600 forintnyi összeget gyűjtsenek. Ez időszakban a hitközség egy *lelenczet* is neveltetett és tanított, ki most szép, őt bőségesen tápláló hivatalt visel Buda-pestben.

A *szent egyesület* élén egészen az 1878-ban bekö-vetkezett lemondásig *Kirz Salamon*, *R. Issák Kirz* jám-bor és jótékony fia állott, ki a szenvedőkön segítve, legszívesebben és leggyakrabban saját zsebéhez folya-modott.

Méltó utódja *Mayer József*, egy kimagasló jellem és szellem, ki a szent egyesületi elnöki tisztet jelenleg is viseli. *Mayer* lelkes magyar hazafi, alapos ismerője a magyar, héber, francia és német költői és tudományos irodalomnak, kiváló költői tehetség, ki számos héber költeményt szerzett. Dolgozatai, melyeket költői emel-kedettség és erő jellemez, nagyrészt a »*Kochbé Ficshak*« cz. folyóiratban láttak napvilágot. *Racine* »*Ester*«-jének általa eszközölt héber fordítása igen becses. *Mayer Jó-zsef* a *liptó-szt.-miklósi héber költők szövetségének* és a *szellemi forrongás és átalakulás időszakának* utolsó kép-viselője.

Több jótékonycélú *hagyaték* folytán a szent egyesületnek vagyona is tetemesen emelkedett ez időszakban. Ez *alapítványok*, a melyek után járó kamatok szegény zsidó betegek ápolására és segélyezésére fordítottak, a következők:

600 frtos *Diner Izák*-, 600 frtos *Bacher Izák*-, az 1000 frtos *Mauksch Márk*-, az 1200 frtos *Faber Dávid*-, a 400 frtos *Polatsch Jakab*-, az 1000 frtos *Teltsch Mina*-, a 600 frtos *Weiser József*-, a 300 frtos *Rauchweiger Lázár*- és az 500 frtos *Hahn Ignác*-féle alapítvány. Haldokolva ajándékozott a szent egyesületnek *Stein Jakab* egy nagy, a temető nyugoti falát szegélyező szántóföldet, a temető leendő kibővítése céljából, azon kikötéssel, hogy gyermekei addig vegyék hasznát, a míg a szent egyesület e szántóföldre nem szorul.

A zsidó nők jótékony egyesülete is prosperál ez időszakban. Midőn *Diner Móricz* összes tisztségeiről lemondott, a jó *Eszterle* is lemondott a zsidó nők jótékony egyesületének elnökségéről. Utódja *Ullmann dr. neje*, *Ullmann-Ring Jozsefa* lett, ki e tiszteket 1893-ig viselte és elnöki minőségben sok odaadást és tapintatos tanúsított. Utódja heves küzdelem után *Kohn Fanni*, *Kohn József* neje lett, ki e tisztséget jelenleg is betölti.

18. A zsidók kereskedelme, a lipó-szt.-miklósi takarékpénztár.

A zsidók kereskedelme, mely előbbi jellegét ez időszakban is megőrizte, a *kassa-oderbergi* vasút létesítése óta lényegesen emelkedett. E vasút közelebbre hozta az eddig a vasúti forgalomtól egészen félreeső helységet a világforgalomhoz, a mi a lakosság anyagi jólétét tetemesen előbbre vitte.

A lipó-megyei takarékpénztár üzleti kötései és egész ügyforgalma az előző időszakban jelzett mederben folytak. A takarékpénztár élére *Ullmann dr.* elhalálozása után *Ballo Lajos*, az addigi aligazgató lépett. A pénzügyintézet jelenlegi aligazgatója *Stark Ármin*, jogtanácsosa pedig *Schlesinger Náthán dr.*

19. A zsidók politikai és társadalmi helyzete, a zsidók polgári jogegyenlőségéről szóló törvény, zsidóhitű kir. tanfelügyelő, a zsidók mint választók, zsidóhitű polgármesterek, Steiner Manó, a zsidók és a megyei élet, az egyházpolitikai törvényjavaslatok.

Azon szabadelvű vívmányoknak hosszú sorozatát, melyeket a magyar genius ez utolsó időszakban megteremtett, a népoktatásügyről és a zsidók polgári jogegyenlőségéről szóló törvények nyitják meg. Midőn az utóbbinak javaslatát a képviselőház elé került, a hazai zsidóság és ezzel együtt a lipó-szt.-miklósi zsidóknak öröme leírhatatlan volt. Folytonosan növekvő izgatottsággal követték a javaslat fölötti tanácskozásokat, olyannyira, hogy a zsidó casino arra kérte fel *Tenczer Pált*, hogy táviratilag értesítse őket, ha a zsidók jogegyenlőségéről szóló törvényjavaslat a képviselőházban harmadik olvasásban elfogadtnak. *Tenczernek* erről szóló értesítése csakhamar megérkezett. Nyomban közölte a casino az öröm-

hirt táviratilag a felvidék összes zsidó hitközségeivel és kitűzte a már készletben tartott nemzeti lobogót. A zsidók, ismerve az intéző politikai tényezőknek hangulatát, egy perczig sem kételkedtek a javaslat elfogadásában és ennek törvényerejére való emelésében. És midőn ez tényleg bekövetkezett volt, az öröm oly általános jelleget öltött, hogy az ezen esemény alkalmából a zsidó templomban megtartott hálaünnepélyen a derék megyei nemesség és városi polgárság színe java is megjelent, bizonyítva, hogy ők is részesei azon örömeknek, mely »a tisztelt zsidó polgártársakat« érte.

A zsidók polgári jogegyenlőségéről szóló törvény végrehajtásának első, a lipó-szt.-miklósi zsidókra kiható, kézzelfogható következménye az volt, hogy *b. Eötvös József iskolájuk egyik tanítóját, Schik Vilmost, a zólyom-lipó-megyei tankerület kir. tanfelügyelőjévé kinevezte. Schik Vilmos az első és eddig utolsó zsidó, ki e hivatalt Magyarországon viselte.*

E törvény a lipó-megyei zsidóknak addig is fölötté kézzelfogható társadalmi helyzete javítására nem igen folyt be; politikai helyzetükre annyiban, a mennyiben, eltekintve attól, hogy a legközelebb bekövetkezett országgyűlési választásoknál a választás jogát gyakorolták, a megye közigazgatására általában és a városi ügyek menetére az eddiginél sokkal nagyobb befolyást nyertek. A mint a zsidók a választásokban résztvettek, bekövetkezett azon, különben előre látott jelenség, hogy a választók azon része, mely műveltségénél és politikai megbízhatóságánál fogva a magyar állameszme megszállását vallotta politikai hitének, a zsidókban föltétlenül megbízható szövetségesekre talált. Egészen nyugodtan mérközhettek meg ez egyesült szabadelvű és nemzeti érzelmű elemek minden retrográd áramlattal.

1872-ben választatott meg *Stern József* a város polgármesterévé, mely minőségben szakadatlanul működött 1882-ig. Ez egész idő alatt oda törekedett, hogy eléjét vegye azon ellentéteknek, melyek a polgárok között időről-időre gyakran alárendelt jelentőségű okokból jelentkezni készültek. Eszélyes és tapintatos törekvéseit siker koronázta. Utódja *Ring Móricz* lett, ki a polgármesteri hivatalt 1889-ig viselte. Rokonszenves és concilians modoru ember lévén, ő is a polgárság közti egyetértés gondos és szerencsés őrzőjének és értelmes adminisztrátorának bizonyult. *Ring Móricznak* egy nem zsidó polgár lett utódjává, ki a polgármesteri hivatalt két évig (1889—1891.) viselte. Alatta a városi tanácskozások zajos jelleget öltöttek és a megyei közegeknek a városi közigazgatáshoz való bizalma csökkent. 1891 ben már oda fejlődtek a dolgok, hogy a polgármester pozíciója tarthatatlanná vált. Elvül kimondatott, hogy ez alkalommal kizárólagosan zsidók kandidálódók, miután ténynek bizonyult, hogy a zsidóhitű polgármesterek, kik eddig a város ügyeit vezették, minden körülmények között a helyzet embereinek bizonyultak.

(Folytatása következik.)

Herzog Emil.

A HERCZEGNŐ.

Irtá: KOMPERT LIPÓT.

— Irtá: Haber Samu. —

(9. Folytatás.)

— Feivel — vágott vissza az asszony — úgy rémlik, álmodtál és most azt hiszed, még mindig álmodban beszélsz. Nem érted, mit mondasz.

— Mikor herczegkisasszonyról beszélek — szólott reb Feivel — akkor arra a kis herczegkisasszonyra gondolsz, aki itt van a mi földünk alatt.

A parasztasszony ijedtében nem kiáltott nagyot, mikor ezt a különös hirt hallotta férje szájából; csak gyufa után nyult és meggyújtotta a gyertyát.

— Hadd lássalak Feivel világnál — szólott az asszony, miközben fölemelte a gyertyát és odavilágított vele ura arcába.

A paraszt jó kerek arcza rettentő nagy hálósípkából nevetett feléje.

— Komolyan gondolom, Gitel — szólott egész vidáman. — Miért? a herczegkisasszony talán nem illenék a fiunkhoz?

— Bolond Feivel te! — förmedt rá Gitel, — bizony inkább Feivel bolond, mint Feivel paraszt lehetne a neved. Álmodol avagy ébren vagy? Avagy talán engem tartasz bolonddá?

— Csak oltsd el a világot, Gitel, megint — szólott a paraszt nyújtózva — látok én a sötétben is és tudok úgy egyet mást.

— Mit tudsz? — kérdezte Gitel hevesen.

— Hogy a herczegkisasszonyka a mi Jaszefünk számára a legpompásabb asszony volna kerek e világon, — mondta Feivel.

— Mondd csak Feivel — szólott a feleség hosszas szünet után — melynek folyamán csak nagy nehezen tudta az eszét összeszedni. — Mondd csak Feivel, már meg miféle bogár támadt a te vén fejedben? Hát tudod te, hogy mit beszélsz? Arról nem is akarok beszélni, hogy Jaszef testetül-lelkestül irtózik attól a leánytól, de meggondolád-e, hogy kicsoda az a lány és ki a mi fiunk? Hogy mi csak egyszerű parasztok vagyunk, az pedig a Hannele Ehrenfeld leánya?

— Az én bálim meséjéből való herczegkisasszonyka is örült végre, hogy elvette egy parasztfiú. Természetesen az is herczeg volt — szólott a paraszt, akit Gitel minden szörnyűködése és hüledezése meg nem tévesztett — de hát nem herczeg-e a mi Jaszefünk is, — a mi herczegünk!

— A te hóbortod mellett még tréfához is van kedved? — zsörtölődött a parasztasszony.

— Hallod-e Gitel, — kezdte egyszerre az öreg paraszt olyan hangon, melyhez az asszony nem volt szokva; mert nagyon komoly, szinte kérő volt a szava — hát el tudod-e hinni, hogy ilyen dolgokban tréfát üzök veled, avagy bolondozni akarok? Én tudom, hogy az okos asszony alkalmazkodik mindenhez, akár komoly, akár tréfás ügyről van szó; de ha egyszer az a nóta kerül sorra, hogy gondoskodjunk hát a tulajdon gyerekünktől sorsáról, akkor minden anya egyenlő. Valamennyi elveszti a fejét.

A parasztasszony legnagyobb csodálatára a férj ezen a hangon folytatta mondani valóját. Beszéde elejétől végig a herczegkisasszonyka dicsérete volt: Világéletében sem hitte volna, még ha a legtudósabb rabbi bizonykodott volna is mellette, hogy egy elkényeztetett, ferdén nevelt leányból az lehessen, ami a Rozikából.

Csak elnézi az ember, hogy megszépül a keze alatt minden. Ha iszik el nem csurdítja az italt, ha eszik nem mocskolja el az asztalkendőt és még az ujjával sem nyalakodik. Minden dolgában van »tám« (kellem) és ügyesség. Ugy csöndesen sokszor elnézte, soha helytelenséget észre nem vett rajta; a szíve pedig csak úgy olvadozik, ha gyöngyharmatos arcába tekint. Ha elgondolja, hogy az a gyerek itt találja őket hagyni és ő többé nem legeltethetné rajta a szemét, már akkor is mintha késszurást érezne a szívében! Így jutott egyszer arra a gondolatra, vajjon nem lehetne-e a Rózikát egész életére idekötni a faluhoz. A gyerek már olyan korban van, mikor ilyesmire gondolhat az ember és úgy illenék a Jaszefhez, mint az egyik galamb a másikhoz. Szóval török-szakad, a herczegkisasszonynak itt kell maradnia náluk.

Különösen az utóbbi szavakat olyan feltűnő határozottsággal mondotta, hogy Gitel az első pillanatra egészen megjuhászodott tőlük. Melyik anya szíve nem követné szívesen az ilyen beszédet, még ha szép álmokban nyeri is befejezését!

— Mondd csak Feivel — szólott kis szünet után — hiszed-e komolyan, hogy a Hannele Ehrenfeld nálunk, egyszerű parasztoknál, hagyja majd a lányát? Isten a megmondhatója minő gombostű-pénz néz a Rózikára.

— Asszonyész asszonyész, — szólott a férj szinte bosszusan, ami mindenesetre különös fölizgult állapota mellett tanuskodott. — Hát nem fér az az eszetekbe, hogy manapság egy paraszt többet ér, mint azok valamennyien, akik sátraikban és boltjaikban lebzselnek és egymás orra előtt fogdossák el a vevőket? Hát nem tudod te, hogy én, a Feivel paraszt, nem cserélnék ezen a kerek világon semmiféle Hannele Ehrenfelddel. Én, aki itt ülök az én majoromban, szántóim közepette, melyeket egyetlen krajczár adósság sem terhel, én különb vagyok az utcabelieknél, akármekkora is a pereputtyuk meg a pénzes zsákjuk. Az ő adósaik a fél világon vannak szétszóródva, mint egy kidült zsák borsó, nekem mindennemű rakáson van! Szántóim, réteim, teheneim, ökreim, ezek az én adósaik, ezekhez fiskális sem kell, csak a tulajdon magam keze, hogy fizetés idején adósaik ne maradjanak. A teremő isten a hetedik egekben az én hitelezőm: egyszer többet ad hitelezőm, másszor kevesebbet, de mindig annyit, hogy én és a családom megélhetünk belőle. Gitel csak hadd nevéssen rajtad ha hallottemlékeztetőn régi módos fejkötővel toppantasz be hozzája. Csak hadd nevéssen és gunyolódjék. Te mégis csak a Gitel parasztasszony maradsz az urad pedig a Feivel paraszt; és szinte olybá' tetszik előttem, mintha az utcán azt mondhatnák: nini a Gitel grófné van itt! Mert mi az, a miért a grófról olyan nagy tisztességtudással szokás beszélni? Elgondolják fölöle: ennek ennyi meg annyi költeni valója van, vannak földjei és rétei, tehenei és juhái, fűszereik és nyulai és mindez meg volt már a szépapjának is. Lásd, Gitel, mintha kicsinyben mi is így volnánk. Apám meg a nagyapám és talán annak az ősei is mind parasztok voltak és ebben a házban laktak. Miért nem költöztek el innen? vagy miért nem ülték be valami boltba vevőket kiszolgálni? Mert az nem volt inyükre! Pedig a majorságot és a földet csak bérben bírták. De én, én mindezt már a magaménak mondhatom, az én nevem igazán Feivel paraszt! Ilyen körülállás mellett kell-e hát sokat aggodnom a miatt, vajjon a Hannele Ehrenfeld hozzáadja-e a leányát fiamhoz vagy nem? Ha a herczegkisasszonyka nem tetszenék nekem olyan szerfölött mód, azt hiszed

koptatnám a számat azért, hogy a Hannelenál csak szót is vesztegessek miatta? Előbb elválnám a kezemet tőből! Így azonban, úgy gondolom, ő épp olyan jól jár, mint amennyire az én kedvemre való a dolog. Így hát, Gitel lelkem, menjen minden a maga útján, amint isten rendelése és akarata. Most már tudod, mit forgatok az elmémbe; csak azt az egyet tedd meg a kedvemért, hogy ne akarj lebeszélni! Nagyon is jól megfontoltam a dolgot — és a herczegkisasszonyka olyan kedvemre való menyem volna, mint senki más a világon.

Ez a hosszú beszéd olyan erős benyomást gyakorolt a parasztasszony képzelődésére, hogy egy darabig szótlannul, csak a saját érzelmeire látszott ügyet vetni. Minden érzése meg volt bolygatva és keresztül kasul járta egymást. Ő, a különben tisztán ítélő asszony, egyetlen ellenvetéssel sem tudott volna előhozakodni, mely urának beszédével győzelmesen fordulhatott volna szembe. Egyrészt büszkének érezte magát abban a tudatban, melyet a parasztférj eme minőségükre nézve keltett benne, másrészt az a távoleső lehetőség is, hogy reményében talán nem csalódik, végtelenül jól esett neki.

— Nagyon is szép volna az úgy, nagyon is! — szólt örömmel. — Hejh! ha a Rózikát itt foghatnám és a Jaszef nem menne katonának!

— Az bizony úgy nem megy katonának, mint a hogy nekem eszembe sem jut, hogy őrmesterré legyek — felelt Feivel.

— Nem ösmered te, minő kemény annak a feje, — akadékoskodott az asszony és mivel attól látszott tartani, hogy fiáról rosszat mondott, sietve tette hozzá: — Hát tudod-e, hogy mindkettőjüknek az a kívánsága, hogy egymáséi legyenek? Talán egyikük sem áhitozik arra!

— A vakot vezetni kell, a sántának mankó dukál a kezébe, — szólt a férj vidáman. — Hát azt hiszed én világtalan és béna vagyok, hogy nem látnám és föl nem fognám, hogy vannak ezek egymással? A fejemet teszem rája, hogy az a fiu egészen másként gondolkodik a herczegkisasszonyról, nem mint te elhitetted magaddal. Te nem voltál mellette, mikor kijött néhanapján Rózika a földekre; te nem láttad kettőjüket, mikor egymással elfecsegték. De az én szemem tágra nyílt és mindent jól látott. Én mondom neked, Gitel, lehet még azoknak a fejjével beszélni.

A férj evvel megint visszaszállt rendes hangulata talajára. Hasztalan kérte a Gitel, hogy mondana el egyet-mást, mit látott; csak amellett maradt, hogy semmit sem szabad elárulnia. A fő-ök azonban az volt, hogy az álom urrá lett fölötte.

— Jó éjszakát, Gitel — szólt egyszerre — és oltsd el a gyertyát. Azt hiszem, most már eleget láttál és holnap is nap van.

Midőn a parasztasszony néhány pillanattal rá ismét kérdést intézett hozzája, nem kapott választ; már aludt.

De Gitel egészen reggelig ébren volt, olyan lelkiállapotban, melyet nagyon nehéz leírni. A szokatlan, ami ura beszédéből olyan nagyon lebirta, a siker nyilvánvaló meghiusultának adott tért. Ebben a pillanatban a Hannele Ehrenfeld egy valóságos herczegkisasszony anyja volt, ő pedig egy szegény, tanulatlan, magára hagyott parasztasszony.

A patakmalom bürűjén.

Ezt az izgalmas szombatot követő vasárnap csöndesen mult el, anélkül, hogy a nyugtalanság, melynek varázsa alá egyszeribe négy ember került, bármely mó-

don is jelentkezett volna a házban. Az »öreg« paraszt közönyösen járt-kelt, mintha közte és Gitel között nem volna semmi titok; úgy viselkedett, mintha semmi sem történt volna. Csak midőn délfelé a Rózika megint az aprójószág karéjába került, került elő a paraszt és odaállott melléje. Nyilván nem az volt a kívánsága, hogy lássa, hogy a csibéknek mint esett a Rózika keze által, szétszórt eleség; az volt a törekvése, hogy ahányszor csak módját ejtheti, szóba állhasson a leánynyal. A parasztnak ez valóságos életszükségletévé vált.

Mikor már hosszan elnézte, hogy a szárnyasok hogy habzsoltak, hirtelen közbeszólt, ujjával a fehér jércze felé bökve, mely rendszerint a Rózika közelében csipegetett.

— Te, Rózika, az a fehér jércze sem lesz ám sokáig a tied.

— Miért nem?

— Kedden jön a reb Wolf, a sakter, az majd fogja a fehér jérczét és —

— Annak nem szabad megtörténnie, reb Feivel! — szólt a leány élénken.

— Már miért nem?

— Az a jércze az én kedvenczem és az én nevelésem.

— Kis bolond, — szólt a paraszt nevetve — hát azt hiszed, elhagyok téled olyasmit venni, ami neked kedves? Én tőlem a fehér jércze olyan kort érhet el, mint a szépanyám, a ki száztiz éves korában halt meg.

Gitel ezen a napon egészen másként viselkedett Rózikával szemben. Elkerülte, a hol csak szerét tehetne és ő, a tiszta lelkű asszony, megilletődve sütötte le a szemét, mikor a leánynyal véletlenül találkozott. Mert az elmúlt éjszaka minden bűja és fölhevülése közül egy különös gondolat vert benne gyökeret, és ez az, hogy ha Hannele Ehrenfeld meghallja a dolgot, csoda lesz-e, ha akkor csak mint valami zsvány állhat majd eléje? Rám bizza a leányát és semmi rosszat sem gondol, — most pedig, mikor elérkezett a visszautazás ideje, itt akarom fogni magamnál, mert nekem tetszik. Nem joggal fogja-e szemembe mondhatni, hogy ezt szándékosan csináltam így, a leányt csak azért fogadtam házukba, mert nagy fiam van és mert a nagy hozományra áhitozom?

Mióta az ura nézetéről értesült, büntársának és egy összeesküvés részesének hitte magát, mely nem annyira a »herczegkisasszonyka«, mint inkább tulajdon fia ellen irányult.

Hogy tud majd a szeme elé lépni, ha elérkezik a döntés órája?

Nagyon helyén való volt, hogy Jaszefet e napon az apja egy szomszédos faluba küldte, hogy ott valami borjas tehenet nézzen meg.

Csak késő este tért haza eredmény nélkül.

— Nem ér semmit — mondta röviden, szinte barátságtalanul. — Azután mindközönségesen jó éjszakát kívánt és szobájába ment, — mivel hogy a holnapi hetivásárra ki kell magam aludnom — jegyezte meg, mintegy mentségül.

Kora hajnalban egy kocsirakomány új gabonával Jaszef a hetivásárra készült. Az éjszaka még nem is vívódott az ébredő nappallal, homályos szürkület fektette meg a falut. Az egyik béres kitárta a kaput és Jaszef éppen a szekérre készült fölkapaszkodni, midőn mögötte finom női hang szólalt meg, mely a Rózika szobájából szabadult ki, melynek ablaka az udvar felé nyílt. Odatekintett az ablakra, a herczegkisasszonykát teljesen felöltözve látta.

(Folytatása következik.)